25րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6954 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1908 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ԶԻԼ·ՔԱՏԷ 1326 1 Decembre 1908 25me année N. 6954

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 80 Ղ.ս.
» » վեցամսեայ 45 »
Գաւառներու համար տարեկան 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

ԱՐԵՒԵԼՔ

آرەولق
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 ՓԱՐԱ ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ 10 PARAS

ՊՈԼՍԷՆ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ՄԻՋ

Հեռագրի մասին.—Գիշերուան մթութեան հետ ցրուած են մեր տխուր տպաւորութիւնները այն պաշտօնական յայտարարութենէն որ եկաւ ընդհատել մեր խորհրդակցական ժողովները: Կաթողիկոսի դիտողութիւններէ ստուգուած է որ պատրիարքական արգելքը իրաւացի չէ, քանի որ պատգամաւորութիւնը արտօնուած է օրինական հիմունքներու վրայ: Օրէնքն էր որ թոյլատու եղաւ պատգամաւորութեան՝ գալ հաւաքուիլ Էջմիածնի թեւերուն տակ և կատարել համազգային պարտականութիւններ:

Կը կազմենք առաւօտեան խորհրդակցական նիստը: Դիւանի առաջարկութեանը վրայ, իրաւունք կը տրուի Յանձնախումբին, որ պաշտօնական հեռագիր խմբագրէ և դիմում ըլլայ ատով փոխարքային: Այդ հեռագրով խնդրուած է որ փոխարքան նկատի առնելով Հայոց Եկեղեցւոյ ընտրական-ժողովրդական սկզբունքը, թոյլատու ըլլայ որ Պատգամաւորական Ժողովը ընտրութիւն կատարէ ձայնատու «ընտրեմ և ոչ ընտրեմ» նախընթաց ընտրական քուէաձեւով: Պատգամաւորութիւնը ամէն յոյս ունի որ փոխարքան կը հաճի բարեխիրաբար իր հաճութիւնը տալու՝ ընդունելով համազգային պատգամաւորութեան աղաչանքը:

Հեռագիրը խմբագրուելէ ետքը, ներկայացուեցաւ Տեղակալ Սրբազանին, բայց մերժեց զայն ստորագրել ու իշխանին ղրկել զայն: Մերժեց զայն՝ յայտնելով թէ ինքը ո՛չ հեռագրին սկզբանը տեղեկութիւն ունեցեր է և ո՛չ ալ ի վերջոյ, միջամուխ կ'ըլլայ այդպիսի գործողութեան: Այսպէս կը մերժէ զայն, ու մի՛ զարմանաք, որովհետեւ երեք-չորս օր է որ աշխարհի այլեւայլ կողմերէ հայկական ամբողջութիւն մը կազմուած է, խորհրդակցական ժողովներ կը գումարէ, ընտրական հարցերու մասին խօսքեր տեղի կ'ունենան, Թղթակիցներ ունինք Բեգերսպուրկէն՝ երեք ռուս երիտասարդներ, Թղթակիցներ՝ Թիֆլիզէն Հայկական Մամուլի կողմէ, Թղթակից՝ Երեւանէն, Աղեքսանդրապոլէն, Թղթակիցներ՝ Պոլիսէն, ու տակաւին ցայսօր մեր Տեղակալ Սրբազանը չհաճեցաւ իր վիթխարի ներկայութիւնովը պատուել Պատգամաւորական ժողովը, նստիլ, գոնէ օր մէկ անգամ, մեր սեղանին գլուխը, աղօթելու և օրհնելու ահագին բազմութիւն մը Էջմիածնի կամարներու տակ: Ո՛չ, մի՛ ցաւիք որ ոչնչութիւնները այդպէս կը պահեն իրենց երեւութական արժէքը, տեսակ մը փքանք որ կ'իջնէ ասեղի մը հպումէն: Թո՛ղ նստի ան իր տեղը, ու մենք կը ջանանք միջոց մը գտնել:

Պէտք է գիտնալ թէ Պատգամաւորական Ժողովը չի կրնար ինքնին դիմում ընել, որովհետեւ նշանակուած պաշտօնական օրէն, այսինքն՝ հոկտեմբերի 30էն առաջ, ո՛չ մէկ պաշտօնական իրաւասութիւն չունի խորհրդակցական ժողովը եւ ո՛չ իսկ Յանձնախումբը: Ասիկա բացաբաց է:

27 Նոյ.— Առաւօտ Ս. Պատարագէ ետքը, հոգեհանգիստ կատարուեցաւ Հայրիկի գերեզմանին վրայ: Երեք մասի բաժնուած հողակոյտներ են. կարծես թէ Հայրիկը ինքն է միջին հողակոյտը, անկողինը գլխին քաշած, մինչեւ այդ բոպէն տխրալի կենդանութեան իրաւունք մը ունէր. իր սուրը կը քուէր սրբարանին վեհութեան մէջ: Այդ ժամէն անդին՝ ա՛լ յաւիտենականութեանն է Խրիմեանը, այն տեղ՝ ուր գացած են Հայոց կաթողիկոսները:

Իր հողակոյտին առջեւ դամբանական կխօսուեցաւ. բաւական սխալուեցան երգերը, խունկերը, և այնուհետեւ լռութիւն մը որ եկաւ ծածկեց այդ մեծ դէմքը՝ առկախ Արարատի վրայ, ու հողմածփիկ արծուի թեւերովը:

Կէսօրի սեղանին վրայ ուր ցայսօր ամէնէն աղուոր ճառերը խօսուեցան, Օտապաշեան Սահակ վրդ., ոտքի ելած, ըսաւ թէ ինքը պարտք կը սեպէ բողոքել այն արհամարհոտ լռութեան դէմ որ մեծ գերեզմանին առջեւ պահուեցաւ իբրեւ թէ անշուքն հողակոյտ մը ըլլար ան, անշուքն մէկը ըլլար Խրիմեան Հայրիկը: Ուրիշներ կ'ուզէին ըսել թէ արդարեւ եղաւ ան մեծ հայրենասէրը, մեծ երգիչը. այլ ոչ մեծ Կաթողիկոսը:

Եւ սակայն երբ հեռացած է ալ մեզմէ, յարգանքով կը ծունրենք և կ'օրհնենք իր յիշատակը: Հնդկաստանի պատգամաւորը, Բժիշկ, կ'ըսէ թէ ազատ օդի ու ազատ կեանքի համար ծնած արծիւը մենք գրենք վանդակի մէջ, որովհետեւ վեհարանը, աւելի ճիշդը ասած, վիհարան է: Ուրեմն մեր ձեռքովը կոտրեցինք անոր թեւերը: Իսկ Զօպանեան, իր խօսելու յատուկ եղանակովը կը յայտնէ թէ լռութիւնը Հայոց Հայրիկի հողակոյտին առջեւ, ոչ թէ իբրեւ սուտն անտարբերութիւն մը կը համարի, այլ թէ այնքան բան ըսուած ու գրուած է անոր համար որ լռութիւնն էր ամէնէն մեծ պաշտամունքը այդ անցած դէմքին, մեր ամէնէն մեծ մարդուն յիշատակին առջեւ: Այո՛, ոչ ոք կ'ուրանայ թէ մեծ էր ան, մեծ եղաւ, մեծ ապրեցաւ: Ու եթէ չկրցաւ մեծ Կաթողիկոսը ըլլալ, պատճառը սա է որ մուտ չունէր իր խառնուածքին մէջ վարչութեան ձեւը: Ենթադրենք թէ ոչինչ բրած ըլլայ իր կաթողիկոսութեան շրջանին մէջ, միայն իրեն կը մնայ կալուածական հարցը, ուր այդ անցած մարդը, խլլուած մարդկային շէնքը, վերջապէս զգաց իր մէջը ամէնէն մեծ ցաւը և իր գրքէ հանգած կրակարանին մէջ բաւական հուր գտաւ վիրաւորուած առիւծի պէս ոտքի կանգնելու և դիմադրելու: Քննադատենք զինքը երբ պատմութեան օրը գայ, բայց չմոռնանք զինքը իբրեւ ժողովրդական մարդ: Ես պիտի փափաքէի որ նկարի մը մէջ պատկերանար քայքայելու մօտ ծերունի մը, մէկ ծունգի վրայ նստած, աջ ձեռքը անոգին հողէ տարածութեան մը վրայ, և դիմացը երկաթեղէն Տիտան մը, իր բոլոր կորովին մէջ, սուրը մէջքէն կախ, ոտքերը նոյն հողին միւս ծայրը:

Եւ սակայն, Հայրիկի պատկերը կ'արժէ պատմական հարց ընել, ուսումնասիրել զինքը, դուրս հանել մէջը ինչ որ իր հոգիին մեծութեանը կը պատկանի, մաքրել իրմէն կապարի, երկաթի խառն նիւթերը ու այնպէս տեղաւորել պատմութեան մէջ: Գալով այդ օրուան որ իր հրաժեշտի վերջին օրն էր, մեռնելէն ետքն ալ, հայութեանը վրայ ունեցած իրաւասութենէն, ժողովրդային հայրիկութենէն, պէտք էր աղօթել իր հոգիին համար որդիական մեծարանքով ու բաժնուիլ իրմէն:

Գիշերը խորհրդակցական մեծ ժողով: Պատգամաւորներուն թիւը լրացած է այսօր:

Մեր առաջին ընտրելին համար համաձայնութիւն կայ առջի օրուընէ իսկ, բայց երկրորդին համար գետինը տակաւին հարթուած չէ՛ բոլորովին. օրմանեանականները, թէեւ թիւով ցանցառ, կ'ուզեն մեր ընտրելին կողքին դնել իրենց պատրիարքը: Ասով անգամ մըն ալ կ'ապացուցուի թէ երբ Տաճկահայերը կարծած էին թէ ցարդ տեղի ունեցած ցոյցերով, գրուած էջերով, սնարգական ոճով՝ տուած էին վերջին դատավճիռը, յաջողած չէին ոչինչ ընել միտքերու յեղաշրջումին մէջ: Այդ գիշերը պիտի կատարուէին երկու գործողութիւն միեւնոյն ատեն, մէկը կործանումի, քանդումի գործ, միւսը շինութեան՝ կանգնումի գործ միեւնոյն ակերակներու վրայ. սապէս ըսեմ, յաղթանակի համար, պէտք է կանգնէր Դուրեանը իր փառքին մէջ և իյնար Օրմանեանը իր փտութեանը մէջ: Շինութեան ու քանդումի գործերն էին հաւասարապէս դրական փաստեր, համոզումներ: Շինութեան գործին մէջ ձեռք ձեռքի տուին Թորգոմ վրդ. և Զօպանեան, քանդումի աշխատանքին մէջ աջակցեցան Տաղաւարեան և Արեւելքի Թղթակից պատգամաւորը: Թորգոմ վրդ.՝ Դուրեանի գործունէութեան ու կեանքին քայլ առ քայլ հետեւող, կը խօսի անվրդով ցած՝ այլ թաւ ձայնով մը, կը պատմէ դէպքեր, անցքեր, գործքեր, ուստանց վրայ կը դնէ Դուրեանի բարոյական շէնքը: Զօպանեան, միշտ Դուրեանի հոգիին հետ, անով կը շինէ միտքի ու մաքրութեան մթնոլորտը, որ Դուրեան Սրբազան կրնայ շինել իր բոլորտիքը: Մինչեւ հոս՝ միտքերը բաւականաչափ տեղ տուած էին Դուրեանի:

Տաղաւարեան ասպարէզ մտնեցաւ Օրմանեանի հսկայ շէնքին: Ցոյց տուաւ թէ Ռուսահայոց համոզումները, գլխաւորաբար շինուած Պոլսոյ հայ Մամուլէն, շատ խախտ պէտք է համարել, զի մամուլին մէջ, ո՞վ կարող էր չներբողել զանի, քայլ առ քայլ չհետեւիլ պատրիարքին և կանխաւ գովասանք չխօսել իր չծրագրած գործերուն իսկ: Պատգամաւոր թղթակիցը, քանի մը պատմական որոշ գիծերու վրայ դրաւ Օրմանեանի հոգին, ըմբռնել տուաւ թէ ի՛նչպէս «Թրքահայոց Պատրիարք»ը, խեղճ գաւառացիները որ իր աչքին փուշեր նկատած է՝ երբ կասկածելի տարր դուրս թափել տուաւ Պոլսէն՝ ըսելով թէ գերագանցօրէն մայրաքաղաքին պատրիարքն էր ինքը, ու երբ անկէ ետքն ալ, հալածանքն ու փոթորումը սկսաւ Պոլսեցւոց դէմ, տուները դատարկուեցան, նստաւ իր արիւնոտ դամբաններուն վրայ ու մնաց լոկ ինքն իր Պատրիարքը: Ի՛նչպէս ուրեմն կարելի պիտի ըլլար Մեծն Ներսէսի Աթոռին վրայ բազմեցնել այդպիսի մէկը և միութեան կենդանի կապը հաստատել անով բոլոր հարուածեալ ու իր բնիկ հողին վրայ նշխարեալ Հայերու մէջ:

Բարձրացումի գործին մասնակցեցաւ Տրապիզոնի Առաջնորդը դրական փաստերով. քանդումի գործին օժանդակ հասաւ Խաչատուրեան, Սանասարեան վարժարանի մեծանուն բրոֆեսորը, որ ներկայացուց Օրմանեանը իբրեւ scolastique միտք, և նոր գաղափարականութեան գործին բոլորովին անընդունակ: Ուստի կարծել թէ ան ճեմարանին կեանքը պիտի բարձրացնէր, ծխական վարժարաններուն ոգի կուտար, եւրոպական միտք է, բոլորովին անհիմն ենթադրութիւն է: Հոս, խախտած էր Օրմանեանի շէնքը, ու փաստ մը՝ ընծայուեցաւ թէ Տաճկահայերը ունին իրենց խօսելիքները՝ առանց հայհոյելու, առանց անարգելու: Եղան շատեր որ յայտարարեցին թէ իրենք չգիտէին այդպիսի բաներ, ու միաժամանակ հաստատեցին թէ ո՛չ թէ կիրքերով, թոյլ զգացումներով, այլ լրագրութենէ տարիներով տրուած տեղեկութիւններով կապուած էին անոր պաշտին: Իրաւունք ունէին իրենց համոզումներուն մէջ մինդ մնալու, որովհետեւ մենք խմանական ցոյցերէ և հայհոյելէ զատ ոչինչ ըրինք անոր դէմ:

Խորհրդակցական Ժողովը շա՛տ բաւաքար եզրակացութեան յանգեցաւ, և անոնք որ պարզապէս հակառակորդներ կարծուած էին, անհաշտ ոսոխներ, մոլեռանդներ իրենց կուռքին, անոնք էին որ գոհունակութեան արտայայտութիւնով ատենախօսներուն ճառերը ծափահարեցին, ձեռքերը սեղմեցին, շնորհաւորութիւններ ըրին արդարացի փաստերու համար:

Եւ սակայն, մարդիկ դիւրաւ ոտքի տակ չեն դներ իրենց կուռքերը. թերեւս, ինչպէս կ'երեւի, ալ չխօսին Օրմանեանի մասին «Լոյս»ի մէջ, խունկ չծխեն անոր արեւուն առջեւ, և ստուերին մէջ կապուած ըլլան իրեն: Տեսնենք:

30 Նոյ.— Պատարագի արարողութիւն. —Պատգամաւորական անդամներուն պաշտօնական օրն է այդ հինգշաբթին: Կանխաւ եղած ազդարարութեան համեմատ, առաւօտեան ժամը (եւրոպական) 9½ին վեհարանին մէջ հաւաքուած են բոլոր պատգամաւորները. հոն է Երեւանի Նահանգապետը իր համազգեստովը իբրեւ ներկայացուցիչ բարձրագոյն իշխանութեան, հոն են վանքին պրոկուրօրը, Տեղապահ Սրբազանը, Սինոդը իր անդամներով և վանքին միաբանութիւնը իր 7 քուէարկու անդամներովը: Հանդիսաւոր է ժամը. սրահը ինքն ալ ահաւոր տպաւորութիւն մը կը գործէ առաջին անգամ ներս մտնողին վրայ. հո՛ս է ուր վերջին կաթողիկոսը, իբրեւ հայրապետ, անշշունչ գտնուած էր իր անկողնին մէջ, հրաժեշտ տալով այդ ամէն վեհութեանց որոնցմով շրջապատուած էր:

Իջման Թափօրը կը կազմուի. գծին առաջին թեւերը կը շինեն տեղական ու նահանգապետը. ու յետոյ իրարու ետեւ՝ սինոդականները, քուէարկու Միաբանութիւնը, հոգեւորական պատգամաւորները իրենց աստիճանին համեմատ և անոնց ետեւէն՝ աշխարհական պատգամաւորները զոյգ զոյգ, կարդացուած ցանկի մը վրայ, ճիշդ դպրոցէն արձակուած տղոց պէս:

Զանգակները կը հնչեն:

10ին 15 մնացած, Մայր տաճարին մէջ շարուած ենք. հոգեւորականները, հաւասար թիւով, երկու կողմը. իսկ աշխարհականները՝ միայն ձախ կողմը: Լուսազարդուած է. մէջտեղը, Իջման խորանին ու սեղանը, կեդրոնական կաթողիկէին ճիշդ տակը: Նահանգապետը կեցած է հայրապետական աթոռին քիչ մը մօտ. իր քովն է պրոկուրօրը: Ժամերգութիւնը սկսած է մեզ և քիչ մը չինական:

Ժամը 10ին «Մեծահրաշ խորին» քաղաձայն. Խաչատուր Տարօնեցին այլակերպուած է, ու սքանչելի: Պատարագիչն է Տեղակալը. այն «Ի յարկի սրբութեան»ները որոնք առանձին հմայք էին Ներսէս Վարժապետեանի ու Հայրիկի քով, զուր կը սպասես. սապէս բան մը, ձայնի թափթփուք մը, չուզելով դուրս ելած, խիստ հարեւանցի, առանց սրտի տաքութեան. թո՛ղ տուր երթայ բան մը:

«Մեղեդի»ն կ'երգէ Կոմիտաս վարդապետը: Ես կը կարծեմ թէ «Մեղեդի» բառածը, ան՝ որ ցարդ երգուած է մեր մէջ, երբեք թանձրացուցած չէ այն իմաստը որ կը զգացուի այդ բառին տակ ու այդ բառին հետ: Կը բարձրանայ տեղ տեղ, ուժգին թափ մը կ'առնէ բոցկապէս ու յետոյ, մանրերորդի մը տեւողութեամբ հազիւ վեր կեցած, վար կը մղուի՝ շէնքի մը փոքր լուսամուտէն ներս թափանցող հովին պէս, տարածո՛ւն և ծաւալուն, օդի ծալք ծալք տատանումներով, մինչեւ որ ուժասպառ իյնայ. ու այդ բեկբեկումներուն մէջ է որ մեղեդին ո՛ւյ ո՛ւյներով կը գգլխէ մեզ:

Անկէ անդին՝ ալ քառաձայն պատարագին մէջ ենք, լա՛ւ ախիւրի մը վրայ. «Փառք քեզ Տէր Աստուած»ը, «Սուրբ, սուրբ»ը չգիտեմ ալ ո՞րը ըսեմ, ու ինչ ձեւով ըսեմ: Տարակոյս մի՛ ունենաք որ եթէ հրեշտակները գիտնային այդ հրաշալի արուեստովը, մէկ չորքը թաւ, միւսը՝ միջին, երրորդը՝ կիսաձայն, չորրորդն ալ՝ նուրբ, կարենային յօրինել այդ դաշնակութիւնը կենդանի ձայներու, ոչ մէկ նուագարանի պէտք կ'ունենար երկինքը, ինչպէս ըստ երգահանի, ծնծղայի պէտքը չզգայինք մենք այդ պատարագի ժամուն: Մարդկային ձայներու այդ կտորները, արուեստով իրարու կապուած, կ'ուրուագրէին այն ոգին աղօթքի որ Ազգի մը ծոցին մէջ հծծած է, լացած է, պաղատած է, պոռացած է:

Կայսերական աղօթքը.— Ժամը 11½ին կը սկսի կայսերական աղօթքը շարականներով, անդաստանին մէջ կ'երգուի (*) «Օրհնեալ և պահպանեալ թագաւորութիւն մեծ իշխանակալին կայսեր ամենայն Ռուսաց Նիկոլա Ալեքսանդրովիչի» եայլն: Ու անմիջապէս կը սկսի երդման արարողութիւնը. Տեղակալը, Իջման սեղանին քով կեցած, թուղթի վրայ կը կարդայ երդումը, բառ առ բառ, և աշխարհական պատգամաւորները, կիսաբոլոր շարքերով կանգնած, ու աջ ձեռքերնին գլխնուն վերեւ բարձրացուցած, կը կրկնեն հատիկ հատիկ: Ասոր կը յաջորդէ համբոյրը Աւետարանին ու փոքր խաչի մը, դարձեալ իրարու ետեւ, Սինոդի քարտուղարէն կարդացուած ցանկի մը վրայ, անուններուն, իւրաքանչիւր պատգամաւորի կողմէ, ստորագրութիւնը սեղանի վրայ դրուած յատուկ տետրակի մը մէջ: Երդումը զարհուրելի է. վա՛յ անոր որ պաշարուած է թոյլ, տարտամ մտածումներով և կամ դրժէ իր համոզումն ու գիտակցութիւնը: «Մի՛ երդնուք» պատուէրը ոչ մէկ տեղ, ո՛չ մէկ հանգամանքներու մէջ աւելի անհելի է:

Հոգեւորականները ազատ են այդ երդման արարողութենէն:

Պաշտօնական ճաշը.— Այսօր մեզի հետ են, սեղանին գլուխը, Նահանգապետն ու Տեղակալը, սեղանակիցներուն թիւը 250 հոգիէն ո՛չ նուազ: Բաժակ կ'առաջարկուի պաշտօնապէս Տեղակալ Հօրմէն՝ Կայսեր կենացը ու կ'երգուի միաբերան Աստուած օրհնէ Կայսրը օրհնութիւնը: Հուրրա՛ներ: Բաժակ նոյնպէս Փոխարքային. դարձեալ հուրրաներ ու յաջորդաբար Տեղակալին, Նահանգապետին, Թրքահայ Պատգամաւորներուն, Ռուսահայ, Պարսկահայ Պատգամաւորներուն, Ռուս ժողովուրդին ու Հայ Ազգին կենացը: Ու այդ ամէնուն մէջ Կոմիտաս վարդապետը, երգեր, ծափեր:

Գիշերային նիստ.—Թիֆլիսէն քաշուած երկու հեռագիրներ ստացուած էին. դիւանը տեղեկութիւն տուաւ անոնց մասին. և յոյս կայ որ վաղորդ գումարումի ատեն կը հասնի Փոխարքային հեռագիրը «ընտրեմ և ոչ ընտրեմ» ընտրական ձեւին ընդունելութեամբ կամ բացասութեամբ մասին:

Երկձայնի իրաւունքի մասին զանազան կարծիքներ ու պնդումներ կան: Նոր պալաժէնիէ-ի, երկանուն ցանկին վրայ իւրաքանչիւր պատգամաւոր մէկ ձայնէն աւելի չունի. իրաւաբանական տեսակէտներով բացարձակ է ատ: Ասոր եզրակացութիւնը սա կ'ըլլայ որ 27 ձայն պիտի զեղչուի, ու այս ամէնը մեր թեմերու ձայներ:

Հարցը բաւական կնճռոտ է: Կէտ մը որու կարելի է կրթնիլ նախորդ հայրապետական ընտրութեան ատեն, սա է որ —երկու կրկնակ ձայներ արձանագրուած են: Բայց այդ կրկնակ ձայները, զեղչուած ատենն ալ, մեծ պակաս և կամ, ընդունուած ատենը, մեծ առաւելութիւն մը չեն նշանակեր ընդհանուր թիւերուն վրայ: Մեծ վախ մը ունինք որ եթէ կրկնակ ձայները արժեցնել ուզենք, գուցէ պատրուակ մը ընծայենք օրինական բեկում յառաջ բերելու:

Վերջապէս, զանազան դիտողութիւններէ ու դատողութիւններէ ետքը, մեծամասնութեամբ սա համաձայնութիւնը եղաւ որ եթէ ընտրութեան օրը պրոկուրօրը, ընտրական օրէնքին մեկնութիւնը տուած ատեն, չճանչէ կրկնակ ձայներու օրինաւորութիւնը, բաւականանալ մէկ ձայնի դրութիւնովը և բողոքել կորսուած ձայներու մասին, որպէս զի նոր ընտրուած Հայրապետը իրաւունք ունենայ առաջարկութիւն ընել՝ եթէ օգտակար համարի կրկնակ ձայնի եղանակը:

Առհասարակ մէկ ձայնի դրութիւնը, եթէ հանգամանքները թոյլատու ըլլան այսուհետեւ, աւելի նախապատիւ է անտարակոյս. վասն զի չարժառիթ մը կ'ըլլայ ատ որ այսպիսի պարագաներու մէջ հարիւրներ գան, և որքան պատգամաւորներուն թիւը մեծ ըլլայ, այնքան աւելի լաւ է շփման տեսակէտով:

Կը սպասենք Փոխարքային հեռագրին:

ՀՐԱՆԴ

(*) Սիմէօն Երեւանցի կաթողիկոսէն սկսած:

ԽՕՍՈՒԸՌՏՈՒՔ

Բերայի հայ աշխարհիկ երիտասարդութեան տարեգրութեանց մէջ վարդագոյն մելանով արձանագրուելիք թուական մը պիտի ըլլայ շաբաթ գիշերուանինը:

Չեմ կարծեր որ Պոլսոյ մէջ տեսնուած ըլլայ երբեք, արուեստասիրական և աշխարհիկ տեսակէտով ատկէ աւելի զգայա-

---

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(64)

ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԸ ԲԱԺԱՆՎՈՒՄ ԵՆ

Է.

ԽԱՅԹ

Պատասխանը ոչ միայն գոհացուցիչ էր, այլ շատ փաղաքշական էր հովուի համար, որ Արշիրանի բարձրաստիճան սեպուհը, հանգամանքներից ստիպուած, նրա տաղաւարում գիշերային պատսպարան էր խնդրում: Նա սաստեց, շները լռեցին: Յետոյ մօտենալով, բռնեց ձիու սանձից, ասաց:

—Հետեւիր ինձ, տէ՛ր սեպուհ:

Շները նկատելով, որ իրանց մեծաւորը ո՛րպիսի բարեկրթութեամբ վերաբերուեցաւ դէպի նորեկը, իրանք էլ հանդարտւեցան, և իւրաքանչիւրը գնաց իւր տեղը:

Տարաժամ հիւրին հովիւը տարաւ իւր տաղաւարը, որը այնքան հեռու չէր: Իսկոյն լապտերը վառեց և, տարածելով տաղաւարի յատակի վրայ մի թանձր թաղիք, խնդրեց նստել, իսկ ինքը մնաց ոտքի վրայ՝ նրա սպասում:

—Նստիր և դու, բարի հովիւ, — ասաց նրան Մերուժանը. —մի ծածքի տակ՝ հիւրը և հիւրընկալը պէտք է հաւասար բարձի վրայ նստեն: Հանգամանքները ինձ բերեցին քո տաղաւարը, և ես շատ ուրախ եմ, որ լաւ մարդու հանդիպեցայ:

—Բայց ինձ պէտք է նախ իմ հիւրի հանգստութեան մասին հոգալ, տէ՛ր սեպուհ, — պատասխանեց հովիւը, ոտքի վրայ մնալով: —Ճանապարհից եկած մարդը ուտելու պէտք կ'ունենայ:

—Ի զուր նեղութիւն մի՛ կրիր — ասաց հիւրը: —Ինչ որ Աստուած տուել է, ինչ որ պատրաստի կայ, ես նրանով էլ կը գոհանամ: Քեզ մօտ, ի հարկէ, հաց կամ պանիր կը գտնուի, իսկ եթէ փոքր ինչ մածուն աւելացնես, դա ինձ համար ամենապատուական ընթրիք կը լինի: Ես, իրաւ, շատ քաղցած եմ:

Տաղաւարը մի շարժական քառակուսի սենեակի նմանութիւն ունէր, որի ստորին մասը կազմուած էր բարակ և կլորիկ ձողերից, որոնք միմեանց հետ կապուած էին գոյնզգոյն գերձանների հիւսուածքով, որ զանազան նկարներ էին ձեւացնում: Իսկ ձեղունը պատած էր նոյնպէս գունաւոր հաստ կապերտներով, որ տարածուած էին գմբեթաձեւ առաստաղի վրայ: Դէպի ամեն կողմ նայելիս, աչքի էր զարկում մի առանձին չքնաղութիւն, որ հասարակ հովուի կացարանի համար բաւական շռայլ էր: Այդ դրդեց Մերուժանին հարցնել.

—Ո՞ւմ հօտերն են արածում այստեղ:

—Տէրունի են, — պատասխանեց հովիւը մի առանձին ձայնով, որ արտայայտում էր նրա անհուն հպարտութիւնը:

Մերուժանի դէմքի վրայ անցաւ մի թեթեւ շփոթութիւն, և նա երեսը իսկոյն շուռ տուեց, որ հիւրընկալը չը նկատէ իւր խռովութիւնը: «Տէրունի՛», — մտածեց նա, և մնաց շուարած: Նա գտնվում էր իւր սեպհական հովիւների տաղաւարում: Հօտերը «տէրունի» էին, այսինքն՝ պատկանում էին իշխանական տանը: Հովիւը, ինչպէս երեւում էր, չէր ճանաչում իւր տիրոջը: Բայց միթէ չէր գտնուի նրա ընկերների մէջ մէկը, որ ճանաչէր նրան: Նա քաշուեցաւ դէպի տաղաւարի մթին անկիւնը, ասելով.

—Այդ լապտերը փոքր ինչ հեռացրու, և աւելի լաւ կանես, եթէ դրսում քաշ տաս: Իմ աչքերը սաստիկ խարզանվում են լոյսի վրայ նայելիս: Առանց դրան էլ, շուտով լոյս կը լինի: Ահա՛, լուսինը դուրս է գալիս:

Հովիւը կատարեց հրամանը և հեռացաւ ընթրիք պատրաստելու: Նա իւր ընկերների գլխաւորն էր երեւում: Իսկոյն մի գառն մորթեցին, և տաղաւարից փոքր ինչ հեռու կրակ վառեցին՝ թաժայ հաց թխելու համար: Իսկ գլխաւորը, իւր հիւրին միայնակ չը թողնելու համար, կրկին վերադարձաւ նրա մօտ:

Մերուժանը տակաւին գտնվում էր այն մտածութեան մէջ, թէ ինքը որոգայթի մէջ էր ընկած, և թէ Նախախնամութեան կամքը մատնեց իրան այդ պարզամիտ հովիւների ձեռքը, որոնք, որքան բարի էին, նոյնքան աւելի անհամբեր էին դէպի ամէն վատութիւն: Նրանց համար տէրը, իշխանական ոչինչ նշանակութիւն չունէր, եթէ Աստուծոյ ուղիղ ճանապարհով չէր գնում: Բայց Մերուժանը սիրում էր ճակատագրի խաղերը, և անհամբերութեամբ սպասում էր, թէ ինչո՞վ կը վերջանայ այդ դառն կատակը:

—Նստի՛ր. — կրկին դարձաւ նա դէպի հովիւը: — Դու քո գործը վերջացրիր, այժմ կարող ես նստել: Ի՞նչպէս է քո անունը:

Հովիւը դարձեալ չհամարձակուեցաւ տաղավարի ներսումը նստել, այլ տեղաւորուեցաւ մուտքի մօտ, դրսումը, և մի առանձին բաւականութեամբ պատասխանեց:

—Դու իմ անո՞ւնն ես հարցնում, տէ՛ր սեպուհ: — Տէրտէրը իմ անունը Մանէճ դրեց, բայց մարդիկ Մանի են կոչում:

—Ես էլ Մանի կը կոչեմ, այդպէս աւելի լաւ է: — Ասա՛ ինձ, բարի Մանի, ո՞րտեղ է այժմ քո տէրը, ի՞նչ լուր ունես Մերուժանից:

Այդ անունը լսելիս՝ հովուի արեւից այրուած դէմքը աւելի մռայլուեցաւ, և իւր խռովութիւնը ծածկելով, ասաց.

—Ի՛նչ գիտեմ, տէր սեպուհ, այդ դու պէտք է լաւ գիտենաս, թէ ո՛րտեղ է նա և ի՛նչ է շինում... Այստեղ, այդ լեռների մթութեան մէջ, մեզ խիստ սակաւ լուրեր են հասնում, և ինչ էլ որ հասնում են, տխո՛ւր են, շատ տխո՛ւր... բոլորովին այրում են մարդու սիրտը...

Երեւում էր, որ տիրասէր Մանին չէր կամենում Արշիրանի սեպուհի առջեւ, որպէս մի օտար մարդու մօտ, անվայել կերպով վերաբերուել դէպի իւր իշխանը, թէեւ նրա մասին շատ սակաւ բան գիտէր, բայց որքան էլ և գիտէր, իւր համար սաստիկ անմխիթարական էին:

Մօտ վաթսուն տարեկան կը լինէր Մանին, բայց տակաւին պահպանել էր իւր երիտասարդական ժրութիւնը: Վասպուրականի լեռների հովիւները դարերով են ապրում և հազիւ են ծերանում: Խոշոր մարդ էր նա՝ դէմքի նոյնպէս խոշոր գծագրութեամբ, որ արտայայտում էր անկեղծ և ամուր բնաւորութիւն: Աչքերի մէջ նշմարվում էր մի անբացատրելի թախծութիւն:

—Դու տեսե՞լ ես Մերուժանին, — հարցրեց ծպտեալ սեպուհը:

—Տեսել եմ, ինչպէս չեմ տեսել, — պատասխանեց նա վշտալի ձայնով: —Բայց այն ժամանակ դեռ շատ երիտասարդ էր, ընչաքները դեռ նոր էին սկսել աճել: Յետոյ գնաց Պարսկաստան, այնտեղ պարսից անօրէն թագաւորը խելքից հանեց նրան... Այնուհետեւ շատ ժամանակ է, որ չեմ տեսել:

—Այդ բոլոր հօտերը Մերուժանի՞ն են պատկանում:

—Բոլորը, տէ՛ր իմ: Երկնքի աստղները թիւ և համրանք ունեն, բայց նրա անասունները չունեն: Այստեղ միայն արածում են նրա ոչխարների հօտերը. իւրաքանչիւր հօտ միագոյն է և միատեսակ. սեւը առանձին, ճերմակը առանձին, և միւս գոյները իրանց կարգով: Բայց անցի՛ր, տէր սեպուհ, այդ լեռան միւս կողմը, այնտեղ կը տեսնես նրա այծերի հօտերը, դարձեալ իւրաքանչիւրը դասաւորած իրանց գոյների և բուրդերի համեմատ: Մի փոքր հեռու գնա՛, տէր սեպուհ, դէպի Երուանդունիք, այնտեղ կը տեսնես նրա ձիաների, ջորիների և աւանակների երամակները, և կը հիանաս նրանց վրայ նայելիս: Այնտեղից անցի՛ր, տէր սեպուհ, դէպի Անձեւացեաց կողմերը, այնտեղ կը տեսնես նրա արջառները, կովերի և եզների նախիրները: Յետոյ գնա՛, տէր սեպուհ, դէպի Տիգրիսի ջերմաստն ափունքը, դէպի Ջերմաձոր, այնտեղ ճահճային եղէգնաբոյսերի մէջ արածում են նրա գոմէշների գեր ու պարարտ խումբերը: —Մի խօսքով, ի՛նչու ի զուր գլուխդ ցաւեցնեմ, տէ՛ր սեպուհ, սկսեալ Ջուղամերկից մինչեւ Կորդիք և այնտեղից մինչեւ Վանայ ծովակը, Մերուժանի անասուններն են արածում: Ո՞վ ունի այդքան անչափ հարստութիւն, որքան նա ունի: Աստուած նրան ամեն կողմից լիացրել էր, Աստուած նրան շա՛տ էր տուել, բայց նա չիմացաւ գոհացնել իւր Աստուծուն...

(Շարունակելի)

ցունց, սակէ աւելի նշանակելի festival մը:

Սառա Պէրնարի և իր խումբին կողմէ տրուած La Sorcièreի ներկայացումէն ետքը խումբ մը երիտասարդներ Թօքատլեանին ժողովեցանք, եղբայրասիրական և արուեստասիրական agapeի մը մէջ տօնելու համար գալուստը Մաքսուտեանին և անկեղծ, սրտաբուխ կերպով յայտնելու համար իրեն այն եռանդալից յափշտակութիւնը որ մեր սրտերուն մէջ յարուցած էր իր ողբերգակ դերասանի գեղեցիկ տաղանդը:

Յեղափոխական շրջանին մէջ եթէ գտնուեցան հերոսներ և գործիչներ որոնք իրաւունք ունին մեր պաշտաման և պատկառանքին, ոչ նուազ խանդագին և զմայլոտ աչքով պէտք է նայինք այդ հայ երիտասարդ արուեստագէտին, որովհետեւ ան ալ տարբեր եղանակով մը մեծապէս նպաստելու կոչուած է հայ անուան բարձրացումին յաչս եւրոպական ազգերուն:

Ազգային գործունէութեան տեսակէտով արթիսդներ գիտեմ ես որոնց վրայ տասը հերոսներէ աւելի գուրգուրալու ենք:

Այս կարգի Հայերէն է Մաքսուտեան:

Ինչ մեծ հպարտութեամբ և սրտի ինչ անխառն գոհունակութիւնով ունկնդրեցինք իրեն՝ Սարտուի այդ գլուխ-գործոցներէն La Sorcièreի մէջ:

Բեմական արուեստին մէջ անանկ կատարելագործուած maîtrise մը ի յայտ բերաւ, Քիսիմէնեսի դերը որքան նրբութեամբ կատարեց և ֆրանսական լեզուի առոգանութեան մէջ անանկ դիւրահոս վարժութիւն մը ցոյց տուաւ որ անմիջապէս ողջունեցի իր մէջ di primo cartelo դերասանը և մեր ազգասիրութեան մէջ քիչ մը գինով, իրաւացի հպարտութեամբ մը ուռեցած դուրս ելանք թատրոնէն:

Առանց որ և է կողմնակալութեան կրնանք ընդունիլ որ ֆրանսական բեմին լաւագոյն ներկայացուցիչներէն մէկն է Մաքսուտեան և թէ այդ հայ երիտասարդը Ֆերօտիներու, Լամպէրներու, լը Պարժիներու և Սիլվէններու հաւասար այժմ մէկն է Բարիզի թատրոններու աշխարհին մէջ:

Բարեկամի մը վրայ գովեստներ չէ որ կը շռայլեմ—ատոր պէտք չունի այլեւս—այլ գնահատական տողեր են ատոնք որ անկեղծապէս կուգան հայու մը կողմէ ուրիշ հայու մը հասցէին:

Եւ չեմ կարծեր որ տարակարծիք եղող մէկը գտնուի ամբողջ ընթերցողներուս մէջ:

Թատրոնին մէջ տեսակ մը հրճուանքով և խանդավառութեամբ ծափահարելէ ետքը այդ տաղանդաւոր երիտասարդը, քանի մը բարեկամներ հրաւիրեցինք մեր համակրելի ազգակիցը գաւաթ մը շամպանեայ միասին առնելու Թօքատլեանին:

Հեռուէն հիացում մը բաւական չէր և մօտէն զինք ճանչնալու փափաքողներ լեգէոն կը կազմէին:

Հաճոյակատար համակրութեամբ մը ընդունեց մեր հրաւէրը և ահա Սպլանտիտն ենք:

Կը վախնամ որ այդ հաւաքումը նկարագրելու համար, ստիպուած ըլլամ «Խօսուրատուքս» սովորականէն աւելի երկարելու:

Չէ՞ մի որ ուրախութիւն ունեցողները շատ կը խօսին և երջանիկ մարդերը շատ կ'երգեն:

Հայ տաղանդի մը ընծայուած այս պատիւը, հայ երիտասարդներու խումբի մը կողմէ, և գրի առնուած հայ գրչով, չի կրնար զինք ալ անտարբեր թողուլ, ուստի կարդացողներուս ձանձրոյթ պատճառելու վտանգին մէջ չեմ գտնուիր ապահովապէս:

Մեր Brillat-savarinը Մկրտիչ Թօքատլեան, ինքն ալ քիչ մը ազգասիրութիւն դնելով գործին մէջ, չքեղօրէն զարդարուած սեղան մը պատրաստած էր իր հաստատութեան խորը գտնուած մասին մէջ:

Պայտի ձեւով դրուած սեղանին գլուխը բազմեցաւ երեկոյթին հերոսը Մաքսուտեան և ասոր շուրջը բոլորեցան հետեւեալները, որոնց անունները այն կարգով պիտի տամ, որով միտքս կուգան:

Այբուբենի կարգը ամէնէն պատշաճը պիտի ըլլար, եթէ անունս Աով չսկսէր:

Հոն էին ուրեմն Տեարք Գէորգ Թօրգոմեան, Եդուարդ Գարակէօզեան, Խաչիկ Մուրատեան, Արսէն Արսէնեան, Գրիգոր Մ. Յակոբեան, Աւետիս Կիւլպէնկեան, Արամ Հալաճեան, Զարեհ Փէքմէզեան, Երուանդ Պէկեան, Արմենակ Կիւլպէնկ, Զարեհ Խորասանճեան, Երուանդ Պէզիրկեաննեան, Սարգիս Գնաճեան, Հրանդ Շահպազ և Echo de Paris և Le Gaulois ֆրանսական լրագիրներու Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչը Պարոն Ա. Ա. Թօրգոմ, երիտասարդ հայազգի մը:

Սառա Պէրնարի խումբէն հրաւիրուած էին Տիկնայք Պուլանժէ, Տիւք և Մէա, ինչպէս նաեւ Տեարք Ռօպէլ, Քրօս, Անճէլօ, Մէրքանթոն և Թուրք դերասանապետ Պիւրհանէտտին պէյ:

Ահաւասիկ ընթրիքին ճաշացուցակը.

Consommé de volaille glacé,
Beurek à l'Orientale,
Homard à la Parisienne,
Tournedos Forestière,
Becasses truffés,
Salade Nesselrode,
Surprise de Mont blanc,
Dessert,
Tisane de Champagne Marceaux.

Չորս ժամ տեւող այդ հաւաքումին մէջ —որու միջոցին Բերայի estudiantinaն մանտոլինի և կիթառի այդ sextuorը իր repertoireին լաւագոյն կտորները կը զարնէր— հիանալի ոգեւորութիւն մը տիրեց շարունակ և գաւաթները իրարու կը զարնուէին ցնծագին ներդաշնակութեամբ մը:

Բաժակաճառեր արտասանուեցան պարագային յարմար, որոնց միջոցին գտնուեցան երիտասարդներ որ նրբիմաստ, spirituel բառեր կարող եղան ըսելու, և անշուշտ մեր ֆրանսացի հրաւիրեալները լաւագոյն գաղափարը կազմեցին հայերու կենցաղագիտութեան և անոնց մտաւորական կարողութեան վրայ:

Պարոն Գրիգոր Յակոբեան իր անձնական բարեկամին Մաքսուտեանի ուղղեալ և séance tenante գրուած ոտանաւոր մը արտասանեց ֆրանսերէն լեզուով որուն պիտի հաւնէր նոյն իսկ Կոփփէ:

Առեւտուրի աշխարհին պատկանող մէկու մը քով այդքան Բարիզեան esprit, յայտնութիւն մը եղաւ պարզապէս ինծի համար և առաջինը եղայ Պարոն Յակոբեանը շնորհաւորողներուն:

Յետոյ խօսք առաւ Պարոն Թօրգոմ, boulevardier ֆրանսերէնով մը որուն պատասխանեց Մաքսուտեան ակադեմական շեշտով մը և իր սիրուն խօսքերը աւարտեց երկու բառ հայերէնով, միակ երկու բառերը որ իր յիշողութեան մէջ մնացած էին իր մայրենի լեզուէն:

Վայրկեան մը եկաւ որ մոռցայ թէ Պոլիս կը գտնուէինք:

Բերայի մէջ չէինք այլեւս, c'etait un coin de Paris.

Մաքսուտեանի trempeը ունեցող արուեստագէտի մը և իր ընկերներուն ներկայութիւնը անանկ artistique, անանկ բարիզեան cachet մը տուաւ երեկոյթին, որ երկար ատեն չպիտի մոռցուի անոր թողուցած տպաւորութիւնը:

Տիկին Մէա, մեր խնդրանքին վրայ, բարեհաճեցաւ արտասանել Boutfonէն La briseի մասը, որով յաջորդ գիշերը գերբնային Սառան այնքան մեծ յաջողութիւն մը պիտի գտնէր Բէթի-Շանի մէջ.

Տիկին Տիւք, խարտեաշ բարիզուհին, արտասանեց մեզի Les lilas et les cerises անունով կտոր մը նրբամիտ և բանաստեղծական, որ պարզապէս հրաշալի էր:

Մաքսուտեան հիացուց մեզի իր արտասանած Jean Rameauի մէկ ոտանաւորով, որուն անունը խմուած շամպանեայի գաւաթներու մէջ մոռցած ըլլալուս համար անշուշտ պիտի ներէ ինծի:

Ոտանաւորը և արտասանութիւնը այնքան սքանչելի էին որ անունը բան մը չպիտի աւելցնէր անոր ազդած հրապոյրին վրայ:

Պիւրհանէտտին պէյ իր լեզուով monologue մը արտասանեց, որու մէջ նմոյշ մը տուաւ մեզի իր դերասանի կարողութեան:

Չի մոռցանք նաեւ գաւաթներ պարպել Երիտասարդ-Թուրքիոյ բարգաւաճման համար, Ֆրանսայի մեծութեան և Հայ ազգին բարեկեցութեան:

Միջադէպ մը:

Սեղանին վրայ երբ tournedosի պնակը բերին, կտոր մը կը հրամցնեմ դրացուհւոյս Տիկին Պուլանժէի:

Քաղաքավարօրէն կը մերժէ:

—C'est une spécialité de la maison, prenez-en, Madame.

—Souffrez, Monsieur, que je vous refuse, parce que le tourne dos... est trop allemand pour que je puisse m'en servir.

Չի՛ պնդեցի, բայց կերպով մը չի կրցայ ըմբռնել թէ այդ մսի կտորին և Գերմանիոյ մէջ ի՛նչ յարաբերութիւն կրնար գտնուիլ որմէ խորշելու պատճառներ ունենար ֆրանսուհի մը:

Ինծմէ լաւ ֆրանսերէն գիտցող եւ գերմանական բարքերը մօտէն հասկցող մը թերեւս կարենայ գտնել բացատրութիւնը Տիկին Պուլանժէի մերժումին:

Առաւօտեան դէմ էր երբ բաժնուեցանք իրարմէ, սա մտածումով թէ՝ արդեօք ե՞րբ նորէն պիտի տրուի մեզի սանկ աղուոր պայմաններու մէջ հաւաքուիլ:

Յ. ԱԼՖԻԱՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Նախարարական մասնակի փոփոխութիւնը սապէս կատարուեցաւ,

Ներքին գործոց նախարար՝ Ռումէլիի նահանգաց քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշա:

Կրթական՝ ներքին գործոց նախարար Հագգը պէյ:

Դատական՝ փաստաբան Մանեասիզադէ Րէֆիգ պէյ:

Պետական Խորհուրդին նախագահ՝ դատական նախարար Հասան Ֆեհմի փաշա:

⁂

Ծերակոյտին անդամ՝ Պետական Խորհուրդին նախագահ Թէվֆիգ փաշա և կրթական նախարար Էքրէմ պէյ:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Սոֆիայէն հետեւեալը կը գրեն Վիեննայի թերթերուն.— Կ. Պոլսէն առնուած լուրերու նայելով, Ռումէլիի երկաթուղիներու խնդրոյն համար Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ ուղղակի համաձայնութիւն մը յաջողութեան հաւանականութիւն ունի, թէեւ բանակցութիւնները առայժմ կեցած ըլլան: Ամէնէն մեծ դժուարութիւնը առաջ կուգայ այն պարագայէն թէ Ռումէլիի երկաթուղիին շահագործման Ընկերութիւնը կ'ուզէ որ նկատողութեան առնուին յառաջիկայ 49 տարիներու հասոյթները. նաեւ այն պարագան թէ երբ Պուլկարիա գնէ Արեւելեան Ռումէլիէն անցնող երկաթուղիին մասը, Թուրքիոյ մէջ Ընկերութեան ձեռքը մնալիք գիծերուն միջոցաւ կատարուելիք փոխադրութեանց ուղղութիւնը պիտի փոխուի: Պուլկար կառավարութիւնը մինչեւ հիմա չուզեր իր հաւանութիւնը տալ այդ երկու կէտերուն համար և այդ պատճառով է որ բանակցութիւնները ընդհատուեցան: Նկատելով որ երկու կողմերը կ'ուզեն այդ խնդիրը վերջնականապէս կարգադրել, կարելի է որ կարգադրութեան համար յարմար առաջարկութիւն մը գտնուի:

—Կ. Պոլսէն կը հաղորդեն Վիեննայի թերթերուն.— Օսմ. շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ առաջուան պէս վճռական չէ Պուլկարիոյ այն ընթացքը որով չուզեր գնման գումարին մէջ հաշուել Ռումէլիի երկաթուղիի Ընկերութեան պահանջած ապագայ շահու կորուստը: Պուլկարիոյ կողմէն տրամադիր կ'երեւան նկատողութեան առնել շահագործման Ընկերութեան այդ տեսակէտը, եթէ ոչ մնացորդներն ամբողջ տեւողութեանը, գէթ մէկ քանի տարիներու համար:

—Ինչպէս ծանուցուեցաւ, օսմ. առաջին պատուիրակ և առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարար Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, առջի օրը, նախարարաց Խորհուրդին ներկայացուց պուլկար պատուիրակներուն պատասխանը օսմ. բրոթօքոլին համար. նաեւ պուլկարական վէճին նկատմամբ մինչեւ հիմա մեծ տէրութեանց կողմէ տրուած ծանուցագիրներուն համառօտութիւնը: Նախարարաց Խորհուրդը այդ մասին խորհրդակցութիւն կատարեց:

—Եէնի Կազեդա կ'ըսէ թէ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ պատուիրակներուն միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացեր է առկախ խնդրոյ կարգադրութեանը եղանակին համար:

—Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ ժամանակէ մը ի վեր իրաց նպաստաւոր կացութեան հետեւանքով թէեւ հանրային կարծիքը հանդարտած է, սակայն լրագիրները, գիտնալով որ ամէն ոք Կ. Պոլսէն գալիք լուրերուն կը սպասէ, կ'ըսեն թէ Լիափչէվ չկրնալով գործ մը կատարել, Սոֆիա վերադառնալու վրայ է և թէ Պուլկարիոյ նախարարութիւնը պիտի հրաժարի: Արտաքին գործոց նախարարը յայտարարեր է իրեն հետ տեսակցողներուն թէ բանակցութիւնները կը շարունակուին և թէ մօտերս կարգադրութեան մը պիտի յանգին. այդ կերպով մեղմացուցած է վերոգրեալ հրատարակութեանց ազդեցութիւնը: Կ'ըսուի թէ Արեւելեան Ռումէլիի տուրքին և երկաթուղիին համար Պուլկարները հինգ միլիոն ոսկիէն աւելի տալու կարողութիւն չունին: Զրոյց կայ նաեւ թէ երկաթուղիի Ընկերութեան տրուելիք հատուցումին և շահագործման իրաւունքին համար Ընկերութեան հետ եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, Պուլկարիա նոյն գինը Օսմ. Տէրութեանն պիտի գնէ, որով իբրեւ սեպհականատէր պիտի կրնայ Ընկերութիւնը պարտաւորել որ համաձայնի:

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՄԵԾ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հեռագիրներուն մէջ ծանուցուեցաւ որ Աւստրիա մտադիր է իր մարտանաւերովը այժմ տալ իր առեւտրական նաւերուն՝ օսմ. նաւահանգիստներուն մէջ ազատ հանելու համար և թէ այդ մտադրութիւնը Անգլիոյ մէջ իմացուելով Անգլիոյ կառավարութիւնը որոշած է ինք ալ մարտանաւեր ղրկելով՝ աջակցիլ Օսմ. Տէրութեան կողմէ այդ մասին ըլլալիք ընդդիմութեան: Այս լուրին վրայ, Կ. Պոլսոյ պատժական երկրորդ դատարանին նախագահ Թահին պէյ, նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազ Սաատէտտին պէյ, հարցաքննիչ դատաւոր Սիւրէյա պէյ, ընդհանուր դատախազի օգնականներէն ոմանք և դատական ուրիշ մէկ քանի պաշտօնեաներ, կիրակի օրը, Բ. Դուռը երթալով ներկայացան Մեծ-Եպարքոսին և դատական նախարարին, որ նոյն միջոցին նախարարաց Խորհուրդին մէջ էր. յետոյ Բերա եկան՝ վերոգրեալ որոշումին համար շնորհակալութիւն յայտնելու Անգլիոյ դեսպանին. նաեւ Ֆրանսայի ու Ռուսիոյ դեսպաններուն՝ այդ տէրութեանց կողմէ ներկայ խնդրոյ մէջ Թուրքիոյ ցոյց տրուած համակրութեան համար: Դատական վերոգրեալ պաշտօնեաները, օսմանեան, անգլիական, ֆրանսական ու ռուսական դրօշներով, նախ Անգլիոյ դեսպանատունը գացին. հոն ընդհանուր դատախազի օգնական Ճէմիլ պէյ բանախօսութիւն ընելով շնորհակալութիւն յայտնեց Էտուարտ Թագաւորին, Անգլիոյ կառավարութեան և նախարարապետին. նաեւ խնդրեց այդ պարագան հաղորդել Էտուարտ Թագաւորին: Դեսպանատան երկրորդ Թարգմանը, դեսպանին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց: «Կեցցե՛ն Օսմանցիները. կեցցէ՛ Անգլիա» գոչուեցաւ: Յետոյ նոյն մարմինը գնաց Ֆրանսայի ու Ռուսիոյ դեսպանատուները, ուր բանախօսութիւններ արտասանուեցան և «կեցցէ»ներ գոչուեցան: Ֆրանսայի դեսպանը անձամբ շնորհակալութիւն յայտնեց, իսկ Ռուսիոյ դեսպանը՝ երկրորդ Թարգմանին միջոցաւ:

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Նախարարաց Խորհուրդը, իր առջի օրուան նիստին մէջ, որոշեց որ Երկրագործական Պանքային ճիւղերը ուղղուած դրամները փոխադարձ երաշխաւորութեամբ փոխ տան՝ Անատոլի զանազան տեղերը երկրագործներուն արմտիք մատակարարելու սերմի և ուտելիքի համար:

—Նախարարաց Խորհուրդը խորհրդակցութիւն կատարեց Գարաքէօյի կամուրջը թէ՛ առայժմ նորոգելու և թէ վերաշինելու մասին: Իգտամ բնական կը գտնէ որ ամէնէն առաջ նորոգութեան խնդիրը նկատողութեան պիտի առնուի, քանի որ կամուրջը անհրաժեշտ է չթողուլ իր հիմակուան վիճակին մէջ: Թանին ալ կ'առաջարկէ որ թէ՛ Գարաքէօյի և թէ Ունգափանի կամուրջներուն վրայ գիշերները աւելի շատ լոյսեր գտնուին, որպէս զի անցնող դարձողները մութին խարխափելով չքալեն. նաեւ այդ կամուրջներու պաշտօնեաներուն անճահ ընթացքին ալ վերջ մը տրուի:

—Նախարարաց Խորհուրդը որոշումներ տուաւ այն պարագային համար թէ ընտրուած երեսփոխանները երբ քննիչ մարմնոյն կողմէ տեղեկագիր տրուած չըլլալուն առթիւ հրաժարին, անոնց տեղ ուրիշները ի՛նչպէս պիտի ընտրուին:

ԿՐԵՏԷԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Լուր մը կայ թէ Ֆրանսայի ու Իտալիոյ դեսպանները, իրենց կառավարութիւններէն ստացած հրահանգներուն վրայ, արտաքին գործոց նախարարին դիմելով յայտարարեր են որ եթէ Օսմ. կառավարութիւնը հաւանի դրամական փոխարինութեամբ մը Կրետէն Յունաստանի թողուլ, այդ խնդիրը բարւոք կերպով կարգադրուած պիտի ըլլայ: Իգտամ կ'ըսէ.— «Այս լուրին ո՛ր աստիճան ստոյգ ըլլալը թէեւ չենք կրնար սահմանել, սակայն Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոնի ըրած յայտարարութեանց նայելով, պարտաւոր ենք իբրեւ խիստ ստոյգ իրողութիւն մը նկատել այդ զեկոյցը:»

— Կրետէի մէջ հրատարակուող Խաբիֆալ լրագիրը կը պատմէ թէ նոյեմբեր 2ի կիրակի իրիկունը Մուսա Փաշա մզկիթին իմամը՝ Մուսթաֆա էֆ., աղօթքի համար նոյն մզկիթը գացած միջոցին, մէկ քանի քրիստոնեաներ դէմը ելեր, ճամբան կտրեր ու սկսեր են ծեծել: Մուսթաֆա էֆ. մէկ կողմ քաշուեր է, սակայն սոյն անձերը վրան յարձակելով այդ 75 տարեկան ծերունիին մօրուքը փետտեր և իրենց ձեռքը մնացած թելերը իրարու ցոյց տուեր են պարծենալով: Մուսթաֆա էֆ.ի աղաղակներուն վրայ քաղաքապահ երկու զինուորներ հասեր են, սակայն վերոգրեալ անձերուն փախուստը դիւրացնելէ զատ ուրիշ բան մը չեն ըրած: Նոյն թերթը կը յարէ թէ երբ յարգելի ծերունի մը այդ կարգի յարձակման մը ենթակայ կ'ըլլայ, միւս իսլամներուն Աստուած օգնէ:

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բ. Դուռը, առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մէկ տեղեկագրին վրայ, որոշեց որ Ռուսիայէն Երզրում և շրջականները ժամանելիք ալիւրները, այս տարուան համար, մաքսէ զերծ ըլլան, վասն զի այդ տեղերը արմտիքի մեծ պէտք կայ՝ սովի հետեւանքով:

— Սէրէզէն կը գրեն թէ յոյն վօյվօտա Տուքա քանի մը սպանութիւններ կատարելէ յետոյ՝ քաշուեր է Տրամայի իր շրջանակը, ուրկէ սկսեր է յարձակիլ Պուլկարներուն վրայ: Սէրէզի յոյն կազմակերպութիւնը եռանդուն կերպով կը զինուի: Պուլկար ժողովուրդը մեծ երկիւղի մէջ է: Վիսօքա գիւղի պուլկար քահանան խեղդելով հորի մը մէջ նետած են: Կառավարութիւնը ձերբակալեց 3 հոգի:

— Էլպէսանի պետերէն Իսա, որ անդադրում փրոփականտ կ'ընէ Երիտասարդ Թուրքիոյ դէմ, Միթրովիցայի իր աշտարակին մէջ պաշարուած է չորս գունդ զօրքերէ: Մինչեւ նոյեմ. 11 սպաննուած էին երեք զինուոր: Եթէ կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ զօրքերը չյաջողին Իսան հնազանդեցնել, այդ պարագային մօտալուտ ձմեռը արգելք պիտի ըլլայ զինուորական միջոցներ ձեռք առնելու, մանաւանդ հաւանական կը տեսնուի որ շրջակայ Ալպանիացիներն ալ ապստամբին:

— Օսմ. Ազատական կուսակցութիւնը, որուն պետն է Սապահէտտին իշխանը, որոշեց ընտրութեանց մէջ Յոյներու թեկնածութիւնը պաշտպանել, հակառակ Օսմ. Միութեան և Յառաջդիմութեան Կոմիտէին քարոզներուն՝ իսլամներուն մէջ սերտ միաձայնութեան մը մասին: Այս իրողութենէն կ'եզրակացուի թէ օսմ. երկու խումբերուն միջեւ կատարեալ համաձայնութիւն կը պակսի:

— Պուլկարիոյ Թնդանօթարանի վարչութիւնը այս միջոցիս կ'աշխատի Վառնայի ծովեզերքի պաշտպանութեան համար ամրապահ գունդի մը կազմութեան գործով, որ պիտի գործադրուի 1909 տարուան մէջ:

— Պերլինի օսմ. նախորդ դեսպան Թէվֆիգ փաշա արտօնութիւն ստացեր է՝ Սապայի Իւմմէդ և Թէնվիրի Էֆքեար անունով թուրքերէն երկու լրագիրներ հրատարակելու համար:

— Այսօրերս շատ մը անձեր աղերսագիրներ մատուցանելով Վեհ. Սուլթանին և Մեծ-Եպարքոսին, կը խնդրեն որ Ծերակոյտին անդամ ընտրուին: Խնդիրը յանձնուած է Նախարարաց Խորհուրդին:

— Էֆգաֆի պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը գումարուեցաւ՝ անշարժ կալուածներու վրայ սեպհականութեան իրաւունքը և շարժուն կալուածներու արժէքն ու վարկը օրինաւորապէս ապահովելու մասին հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու համար: Օրինագիծը Երեսփ. Ժողովին գումարումէն առաջ պիտի պատրաստուի: Ելմտական նախարարութենէն ալ երկու պաշտօնեաներ կ'անդամակցին այդ յանձնաժողովին:

—Գերմանիոյ դեսպանը, առջի օրը, արտաքին գործոց նախարարին ապարանքը երթալով երկու ժամու չափ տեսակցեցաւ:

—Դատական նախարարութիւնը գրեց ներքին գործոց նախարարութեան թէ որոշուած է որ ասկէ վերջը Ջէրքէզներն ալ, սեւամորթ գերիներու պէս, իբրեւ գերի առուծախի ենթակայ չըլլան: Նաեւ այդ կարգի դատերը դատարաններու մէջ չտեսնուին:

—Արտաքին գործոց պաշտօնարանին մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ կայս. առաջին թիկնապահ Շաքիր փաշայէ՝ ու պատերազմական պաշտօնարանին ընդհանուր ծախքերու ճիւղին նախագահ Ահմէտ Ֆէվզի փաշայէ և Սեւ Լերան գործակատարէն ու Վուքովիչ զօրավարէն: Այդ յանձնաժողովը պաշտօն ունի խորհրդակցիլ Թուրքիոյ ու Սեւ Լերան յարաբերութեանց և սահմանագլուխին վրայ գտնուած աշտարակի մը խնդրոյն վրայ:

—Մանչէսդրի օսմ. պատուակալ փոխհիւպատոս անուանուեցաւ տեղւոյն վաճառականներէն Սէլանիկցի Րասիմ էֆ.:

—Սղերդէն Գատրիէ Աշիրէթին պետը կը հեռագրէ տեղական թերթի մը թէ ամբողջ ցեղը կառավարիչին դիմելով, իրենց զէնքերովը անձնատուր եղեր են: Կառավարիչ Ֆայիգ պէյ լաւ ընդունելութիւն մը կատարեր և ճառ մը խօսեր է՝ նիւթ ունենալով կրօնական տրամադրութիւնները՝ Սահմանադրութեան, ազատութեան, հաւասարութեան և եղբայրութեան մասին: Հեռագիրը ստորագրողը կը յայտարարէ թէ ամբողջ ցեղը, որ բռնակալութեան շրջանին կառավարութեան պաշտօնեաներուն կողմէ յոռի արարքներ վերագրուելով թշուառ եղած էին, ասկէ վերջը կատարեալ անդորրութեամբ երկրագործութեամբ ու արհեստով պիտի զբաղին. նաեւ թէ պատրաստ են Սահմանադրութեան պահպանմանը համար արիւն թափելու:

—Ռումէլիի նահանգաց ոստիկան-զինուորներու կազմակերպութեան պաշտօնեայ Ռոպիլանդ զօրավարը, որ Կ. Պոլիս եկած է ոստիկան-զինուորներու ընդհանուր կազմակերպութեանը մասին իր կարծիքը յայտնելու, անցեալ օր տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին և պատերազմական գործոց նախարարին հետ:

— Թաղապետական բարապաններուն համար մտադրութիւն կայ Լոնտոնի «սէրժան տը վիլ»ներու համազգեստը ընդունիլ:

—Շիրքէթի Խայրիէի նախկին նաւապետներէն Պ. Կաւժան, որ Կ. Պոլսոյ ֆրանսական գաղութին երէց անդամն է, անցեալ օր մեռաւ 86 տարեկան: Քառասուն տարի պաշտօնավարած է Շիրքէթի շոգենաւերուն մէջ:

—Օսմ. Երեսփ. Ժողովին անդամներուն թիւը 241 պիտի ըլլայ: Ատոնց գրեթէ կէսը Կ. Պոլիս կը գտնուի:

— Անատոլի երկաթուղին 45րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեդրի սապէս է.— Հայտար Փաշա-Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեդր) 12,565 ֆր. անցեալ տարիէն 4,366 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 2,438 պակաս: Էսկիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեդր) 6,149. անցեալ տարիէն 569 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 1,743 պակաս:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՕՖԻԱ, 29 Նոյեմբ.— Կառավարական շրջանակներու մէջ կը հերքուի պուլկարական Դահլիճին հրաժարականը: Միւս կողմէ լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ կը հաւաստուի թէ այդ լուրը ստոյգ չէ: Դիւանագիտական շրջանակներու մէջ ալ կը կարծուի թէ նախարարական փոփոխութիւն տեղի պիտի ունենայ ընդհուպ, առ առաւելն Սոպրանիէին կողմէ ելմտացոյցը քուէարկուելէն յետոյ:

ՎԻԵՆՆԱ.— Վիեննայի դիւանագիտական շրջանակներու մէջ նոյն իսկ պաշտօնական հերքումի արժանի չի նկատուիր սա լուրը թէ Սեւ Լերան սահմանագլխին վրայ գտնուող 22.000 աւստրիա-հունգար զինուորներ խոյս տուեր են, իրենց ռազմամթերքն ու պարէնը երեսի վրայ ձգելով: Միայն Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, Զայթ, Նոյես Վիեներ Թակեպլաթ կը յայտարարեն թէ Ավթէվաքի և Կակբէի մէջ, ուր 300—400 զօրք միայն կը գտնուէին, խուճապի նշան տրուեցաւ հոկտ. ամսուն: Հետեւաբար ամուսնացած զինուորներու և սպաներու գոյքերը, ինչպէս նաեւ աւելորդ գոյքերը գծէն դուրս փոխադրուեցան: Բայց սպաներն ու զինուորները տեղւոյն վրայ մնացին: Ոչ մէկը հեռացաւ իր տեղէն:

ՍՕՖԻԱ.— Գահաճառին ի պատասխան պատրաստուած ուղերձը Թագաւորին մատուցուեցաւ պատուիրակութեան մը կողմէ, որ Սոպրանիէի 60 երեսփոխաններէն կը բաղկանար: Վեհապետը այս առթիւ ճառ մը արտասանեց սա իմաստով. «Այն եղանակը որով ժողովուրդը գնահատեց անկախութեան հռչակումը, ինծի խորունկ հաւատք մը կը ներշնչէ, զոր պուլկար Ցարերն ալ միշտ ունէին անոր վրայ. նաեւ կրնամ հաւաստել թէ վճռական վայրկեաններու մէջ ցոյց տրուած յարատեւութեան շնորհիւ, կարելի է վստահ ըլլալ Պուլկարիոյ ապագային վրայ:» Թագաւորը ճաշի հրաւիրեց պատուիրակութիւնը: Յետոյ խորհրդակցութիւն կատարեց:

ՊՈՒՔՐԷՇ.— Խորհրդարանի սովորական նստաշրջանը բացուեցաւ Թագաւորին գահաճառով, ուր ըսուած է. «Այն ծանրակշիռ հանգամանքներուն մէջ, ուր կը գտնուին հիմա բոլոր պետութիւնները, դարձեալ կանոնաւոր են միջազգային յարաբերութիւնները: Ամէնքս ալ մեծ ուշադրութեամբ հսկեցինք որ երկրին շահերը չվնասուին: Այս անգամ ալ, ինչպէս անցեալին մէջ, մեր քաղաքականութեան նպատակն եղած է ընդհանուր խաղաղութեան պահպանումը: Այդ ընթացքը մասնաւորապէս գնահատուած է Եւրոպայի կողմէ:» Գահաճառին մէջ ծանուցուած է թէ մտադրութիւն կայ սահմանադրական ռէժիմը տարածելու նաեւ Քէօսթէնճէի ու Ռուսճուգի մէջ: Կառավարութիւնը ամէն ջանք ի գործ պիտի դնէ հողային բարենորոգումը իրագործելու: Յետոյ գահաճառին մէջ Թագաւորը գոհունակութիւն յայտնեց ռումէն բանակին յառաջադէմ վիճակին համար:

ՀՌՈՄ.—Այսօր մեծ միթինկ մը տեղի ունեցաւ բողոքելու համար կառավարութեան արտաքին քաղաքականութեան դէմ: Տասը հազարէ աւելի անձեր ներկայ էին: Կարեւոր ճառեր արտասանուեցան գլխաւորաբար Պարզիլայի և Զիէզա երեսփոխաններուն կողմէ: Շատ աղմկալից կերպով մեկնեցան: Բազմութիւնը աղաղակներ կը բարձրացնէր Աւստրիոյ դէմ և ոստիկանութիւնը պարտաւորեցաւ միջամտել և բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարել:

ՀՌՈՄ.—Երեսփ. Ժողովին մէջ կատարուած բուռն վիճաբանութիւններէ յետոյ, Ժողովը 82 ձայնի դէմ 123 ձայնով մերժեց այն բարեփոխման առաջարկը, որով կը խնդրուէր կիներուն քուէարկութեան մասնակցիլը:

ԲԱՐԻԶ.—Բորթօ Բրէնսէն կը հեռագրեն թէ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Անգլիոյ և Մ. Նահանգաց դեսպանատուները խնդրեր են որ մարտանաւեր ղրկուին օտարազգիները պաշտպանելու համար:

ԼԻԶՊՈՆԱ.—Այսօր ռումբ մը պայթեցաւ վիմագրատան մը մէջ: Մարդկային զոհ չկայ. բայց նիւթական վնասները մեծ են: Երկու հոգի ձերբակալուեցան, որոնք մասնակից ըլլալ կը թուին վերջերս երեւան հանուած դաւադրութեան:

ՔԵԴԸՐՍՊՈՒՐԿ.— Պայթում մը պատահեցաւ Մարիանայի (Բէնսիլվանիա) մէկ ածխահանքին մէջ: Պայթումին հետեւանք հրդեհ ծագելով, կը վախցուի որ հանքին մէջ գտնուող 275 գործաւորները մեռած ըլլան:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՆՊԱՍՏԻՑ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ

Նպաստից Յանձնաժողովը իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով: Յանձնաժողովը նախ իր դիւանը կազմեց հետեւեալ կերպով.— Զարմայր Ճիմարտախեան (ատենապետ), Գրիգոր Ֆէրհատեան (ատենադպիր) և Գառնիկ Սարգիսօֆ (գանձապետ):

1. Պայազիտի Խասասոր գիւղէն սրտաճմլիկ նամակներ հասած էին, տեղւոյն ժողովուրդին հացակարօտ վիճակը ծանուցանող: Որոշուեցաւ 25 ոսկի ղրկել անմիջապէս:

2. Յանձնաժողովը նկատելով որ այս միջոցին ի նպաստ Զէյթունի կամ Հայաստանի սովելոց թատերական ներկայացումներ, վիճակահանութիւններ և զանազան շրջագայութիւններ տեղի կ'ունենան, որոշեց հրաւիրել ձեռնարկողները նախապէս Պատրիարքարան՝ Նպաստից Յանձնաժողովին դիմել և անոր հաւանութիւնը ձեռք բերելէ և կարօտելոց իրաւունքը ապահովելէ վերջ, կատարել իրենց ձեռնարկները:

3. Յանձնաժողովը որոշեց յատուկ ընկալագիր պատրաստել և նուիրատուութեանց գանձումները ստորագրել տալ Ս. Պատրիարքին և գանձապետին:

4. Յանձնաժողովոյ մէջ խնդիր ըլլալով Նպաստի դրամներուն զանազանութեանց մասին, ատենապետ Ճիմարտախեան էֆ.ի յանձնուեցաւ բանակցիլ Օսմ. Պանքայի հետ, կարգադրութիւն մը ընելու համար: Իսկ Գանձապետ Գառնիկ էֆ. Սարգիսօֆ մի առ մի աչքէ անցընելով Պատրիարքարանի Նպաստից դրամներու վերջին հաշիւները, հարկ եղած հրահանգները հաղորդուեցան և յանձնարարուեցաւ համարակալութեան դիւանին առաջիկայ նիստին ընդհանուր հաշուեկշիռ մը պատրաստել:

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՉԻ ՄԸ ՄԱՀԸ

Ռազմիկի մէջ կը կարդանք.— Վերջին պահուն Թիֆլիզէն ստացուած հեռագիր մը կը գուժէ մեր թանկագին և անփոխարինելի ընկերներէն Սեւքարեցի Սագօին մահը, որ զոհ եղած է քոլերայի անողոք համաճարակին:

Սեւ լուրը որքան անակնկալ, նոյնքան շանթահարիչ՝ անհուն կսկիծով կը համակէ մեզի հետ բոլոր Դաշնակցական ընկերները, որովհետեւ Սագօն անոնցմէ էր՝ որոնք ընդհանուր սէր, համակրանք ու հմայք ստեղծած են իրենց շուրջը, իրենց բարոյական թէ ֆիզիքական ամէն կատարելութիւններով:

Սագօն, բնիկ Կովկասցի, անմոռանալի ուժ մըն էր Դաշնակցութեան մէջ. 94ական թուականներուն մտած կազմակերպութեան ծոցը, ան իբրեւ ռազմական ուժ եղաւ յայտնի դէմք մը. մասնակցեցաւ Խանասորայ Արշաւանքին՝ իբրեւ ղեկավար ուժ. 99ին մտած Երկիր՝ Դրգըլ Աղաճի (Մշոյ Շրջան) ձերբակալուելով Ճզայիր աղայի կողմէ՝ բանտարկուեցաւ Մուշի մէջ, ուր երկու տարիէն աւելի մնաց և հազիւ ազատեցաւ Կարնոյ Ռուս Հիւպատոսին ազդու միջամտութեան շնորհիւ:

Կովկասի Հայ-Թաթարական կռիւներուն մէջ Սագօն յաղթական և ճարպիկ ղեկավար ռազմագէտ մըն էր՝ որ իր անունին հետ կը պտտցնէր անսահման հետաքրքրութիւն և հիացում:

Սագօն իր մարմնական և մտաւոր ձիրքերով նոյնպէս ընդհանուր յարգանքի և սքանչացումի առարկան էր Երկրի քուրդ պէկերու յայտնի շրջանակներուն:

Արցունքով, ցաւով ու խորին յարգանքով կը խոնարհինք իր դամբանին ու յիշատակին առջեւ. ցաւ մը՝ զոր անկարելի է բացատրել, մանաւանդ այս սահմանափակ ու հապճեպ տողերով:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ ՄՈՒՇԻ ՄԷՋ

Օսմ. Հայրենիքի Սահմանադրութեան հռչակումով, ինչպէս մայրաքաղաքին, նոյնպէս գաւառներու մէջ, բուռն եռանդ մը առաջ եկաւ Ազգ. Ժողովները վերակազմելու համար. նոյն ոգեւորութիւնը սկսած էր նաեւ Տարօնի մէջ ալ: Տարւոյս Օգոստ. 1 թուականի և իբր 100 ստորագրութեամբ հանրագրով ժողովուրդը կը պահանջէր կազմակերպել բոլոր ժողովները, ինչպէս և Գաւառական Ընդհ. Ժողովը որ 1874էն սկսած, անընդհատ յարատեւած էր, բացի կարգ մը մասնակի փոփոխութիւններէ, 44 տարի՝ անընդհատ այլ անուանական կերպով իրենց գոյութիւնը քաշքշող անդամները նուազ թիւ մը չէին կազմեր: Արդէն 15 տարիներէ աւելի է, որ կանոնաւոր նիստեր ալ չէր կրցած ունենալ, ու անդամներէ շատերու մահուամբ և բացակայութեամբ կազմալուծման յանգած էր: Տարօնի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովը 44 տարուան ընթացքին մէջ քանի մը վերակազմութիւններ ունեցած էր, որոնցմէ նշանաւորն էր բարեկիշատակ Տ. Գարեգին եպս. Սրուանձտեանի օրով եղածը 1887 Թուականին: 1867է առաջ, երբ Սահմանադրութիւնը գաւառներու մէջ դեռ ամբողջական գործադրութիւն չէր ունեցած, Տարօնի Առաջնորդութեան աթոռը Ս. Կարապետի վանքին մէջ էր, Ս. Կարապետի վանահայրը՝ Առաջնորդն էր միանգամայն Տարօնի, և Մշոյ մէջ ձգած փոխանորդներով, շատ անգամ ալ անձամբ կը կառավարէր Թեմը: Հոգելոյս Խրիմեան Հայրիկի առաջնորդութեան օրով՝ 1868էն սկսեալ՝ վանք ու վիճակ բաժնուած էին գրեթէ. 1869ին Ս. Կարապետի վանքին փոխանորդութեան կոչուած էր Տ. Գարեգին վրդ. Սրուանձտեանց և Մշոյ առաջն. փոխանորդութեան՝ Տ. Գրիգորիս վրդ. Աղուանեանը: Վանքի վիճակի բաժանումը 1874ին կատարեալ իրողութիւն մը կ'ըլլայ. Ս. Կարապետի վանքը իր առանձին վանահայրը կ'ունենայ յանձին բարեկիշատակ Տ. Մամբրէ եպս.ի, ու անկէ յետոյ՝ 1876ին՝ Մուշ ալ կ'ունենայ իր առաջնորդը և կարող ու ազդեցիկ հովիւը՝ Տ. Գրիգորիս վրդ. Ալէաթճեանը, որ 1877ի ռուսական վերջին պատերազմին՝ եպիսկոպոսութեան կը բարձրանայ:

Վանահայրութիւնը և առաջնորդութիւնը ուրոյն կը շարունակուին, բայց շատ չանցած, միութեան ի նպաստ խորհուրդներ կը ծագին սա առարկութիւններով թէ վանքերու բաժանումով թէ՛ առաջնորդի հոգեւոր ազդեցութիւնը կ'իյնայ և թէ նիւթական հասոյթները կը նուազին, Թողունք որ Ս. Կարապետ և Մշոյ երկու եպիսկոպոսները ստէպ առիթ պիտի ունենան իրարու հետ վէճեր ունենալու, որով Թեմական համերաշխութիւնը կրնայ խանգարիլ, ինչպէս որ փորձը ցոյց տուեր, ու այնուհետեւ մշակուեցաւ վանք-վիճակի միացման հարցը, մինչ 1887ին Սրուանձտեանց սիրելի Սրբազանին վերապահուած էր լուծելու համար Տարօնոյ առաջնորդութեան այդ կնճիռը: Արդէն՝ նոյն Թուականէն առաջ՝ Ս. Կարապետի մէջ երկար ու յարատեւ վէճեր կային վանահայրական ընտրելիներու համար. Ս. Կարապետցի միաբանից կէսը կը ջանար ընտրել Հայրիկը Գարեգին եպիսկ.ը, իսկ միւս մասը՝ լաւագոյն կը համարէր տեղացի մը ընտրել, օրինակ՝ Տ. Ներսէս վրդ. Խարախանեանը եւն.: Վարդապետական անհամաձայնութիւնը յանգեցաւ սա հետեւանքին, որ փոխանակ արժանաւոր ընտրելիներու՝ Ս. Կարապետին վանահայր կարգուեցաւ Դիրձակեան Արիստակէս եպս., որ սակայն չկրցաւ չահուիլ իր յետադիմական ընթացքով, ու նորէն յուզուեցաւ Ս. Կարապետի և Մշոյ Միութեան հարցը:

Պատրիարքարանը հետաքննութիւն ունեցաւ այդ փափուկ հարցին կարգադրութիւնը յանձնել Տարօնը ճանչցող, անկէ սիրուող ու խղճմիտ հոգեւորականին՝ Սրուանձտեանց եպս.ին որ 1887 յունիսին Մուշ հասաւ, Ս. Կարապետէն ու Մուշէն յանձնաժողով մը կազմեց: Միութեան՝ 7 յօդուածէ ծրագիր մը մշակուեցաւ, ընդունուեցաւ, և ապա ազգ. կեդր. Վարչութեան վաւերացման մատուցուեցաւ: Տ. Ցարութիւն Ս. Պատրիարք Հօր՝ 1887 Սեպտ. 5 Թուակիր կոնդակով կը հաստատուէր միացման տեղեկագիրը, որու՝ ի մէջ այլոց՝ պայմաններէն մէկն էր, որ վանքերը իրենց 32—34 հոգեւոր միաբաններուն կողմէ 12 վանական երեսփոխան ունենան Տարօնոյ Գաւառ. Ժողովին մէջ, և միեւնոյն անձը ըլլայ Վանահայր-Առաջնորդ են.: Անկէ առաջ Տարօնոյ Ընդհ. Ժողովի անդամներուն Թիւը 49 էր, և այս կարգադրութեամբ 61ի բարձրացաւ: Ս. Վանահայր-Առաջնորդը ընտրուեցաւ Տ. Գարեգին եպս. Սրուանձտեան, որ սակայն ստորին արարածներու չարախօսութիւնէն՝ Տրապիզոն, ապա Պոլիս տարուեցաւ, ուր մնաց մինչեւ վերջ: Տ. Ներսէս վրդ. Խարախանեան՝ նախ առաջն. փոխանորդ նշանակուեցաւ և 1890ին Վանահայր-Առաջնորդ ընտրուեցաւ Տարօնոյ Թեմին:

Այնուհետեւ Ընդհ. Ժողովը՝ Թէեւ Տ. Բարգէն վրդ.ի Տեղապահութեան օրով ալ մասնաւոր վերակազմութեան մը ենթարկուած էր, բայց Տեղապահին բանտարկութեամբ գործը կասած ու կաղն ի կաղ եկած հասած էր մինչեւ այս տարի: Ամբողջական վերակազմութեան հարկը՝ վիճակին ամէն կողմէ նկատի առնուած էր, ու Թեմական բոլոր շրջանները կը պահանջէին որ Ընդհ. Ժողովին մէջ՝ ըստ օրինի պէտք եղածին չափ ձայն տրուի իրենց: Եւ այս պահանջը իրաւացի էր:

ՌՈՒՏԱՒՈՐ

Մուշ

* * *

ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎԸ երէկ գումարուեցաւ Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ Նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Հմայեակ Սրբազանի: Ներկայ էին Վեհապետեան Սրբազան և Շահպազեան վրդ. ու Ծիզմէճեան, Խոյեան, Երէցեան, Բաջունի, Երէցեան, Ցարութիւնեան, Պալըգճեան, Պօյաճեան, Հիսարեան և Բաշեան քհ.ները:

1. Կրօնական Ժողովը նկատողութեան առնելով Թուրքիոյ առաջնորդական վիճակներու, առաջնորդներու և տեղապահներու և մէկ մաս մըն ալ գաւառներու Թափուր վիճակը, տեսնուեցաւ թէ 42 վիճակներէն՝ միայն 12 վիճակ իրենց առաջնորդները ունին, 13 վիճակներ տեղապահներով կը կառավարուին և 12 վիճակներ ալ բոլորովին անհովիւ մնացած են. հետեւաբար Ժողովը որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն որ սոյն խնդիրը Խառն Ժողովոյ նկատառման ներկայացնէ, որպէս զի ամէն գաւառ հետզհետէ ընտրութիւններ կատարելով՝ նախ սկսելով Թափուր վիճակներէն, ունենայ իր առաջնորդը:

2. Կրօն. Ժողովը առաջնորդութեանց եռապատիկ ցանկեր պատրաստելու համար, առաջնորդութեան բնաւ պաշտօն չվարող վրդ.ները որոնց նախապէս գաւառներու և գաւառակներու առաջնորդ և տեղը առաւելապէս նախանդներու առաջնորդ կարգել, իւրաքանչիւր ընտրելիի արժանիքն և փորձառութեան համաձայն:

3. Ժողովը պատրաստեց առաջնորդական ընդհանուր ընտրելեաց ցանկը, Խառն Ժողովոյ ներկայացնելու համար:

4. Ժողովը որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն որ իրեն յարմար դատած օրը հրաւիրէ մայրաքաղաքիս բոլոր եկեղեցականները Պատրիարքարան՝ պատկանեալ երկու եկեղեցական երեսփոխաններու ընտրութիւնը կատարելու համար:

5. Ժողովը նկատելով որ մայրաքաղաքիս եկեղեցիները մեծ մասամբ աթոռակալ չունին, հետեւեալները ընտրեց. Մայր Եկեղեցւոյ աթոռակալ՝ Տ. Պօղոս Պէյազճեան, Բերայի՝ Տ. Ներսէս Նազիկեան, Պալատի՝ Տ. Աբէլ Երէցեան, Պէշիքթաշի՝ Տ. Սահակ Պետրոսեան, Սամաթիոյ՝ Տ. Ներսէս Տէր-Եղիշէեան, Գատըգիւղի՝ Տ. Վարդան Դերձակեան, Սկիւտարի Ս. Խաչի՝ Տ. Հմայեակ Եքսէրճեան, Մաքրիգիւղի՝ Տ. Միքայէլ Ոսկեբիչեան, Գում Գաբուի Դրսի՝ Տ. Գարեգին քհ., Կէտիկ Փաշայի՝ Տ. Եղիա Կապալեան, Սկիւտարի Ս. Կարապետի՝ Տ. Վարդան Պաղտասարեան, Ազատլըի՝ Տ. Դաւիթ Ճանիկեան, Գուզկունճուգի՝ Տ. Գրիգոր Ցակոբեան, Ֆէրիգիւղի՝ Տ. Գէորգ Անանեան, Ղալաթիոյ՝ Տ. Գարեգին Ղազարոսեան: Իսկ Ենի Գաբուի առագերէց ընտրեց Տ. Ցուսիկ քհ. Բաջունի, Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ՝ Տ. Բարթէմ Թաղէոսեան և Օրթագիւղի՝ Տ. Վրթանէս Պալեան:

6. Ժողովը եկեղեցական երեսփոխաններու եռապատիկ ցանկը պատրաստեց յառաջիկայ ընտրութեանց համար, հետեւեալ կերպով՝ Տ. Եղիշէ եպս. Ապահունի, Տ. Գաբրիէլ եպս. Ճէմպէրճեան, Տ. Ցակոբոս Ծ. Վ. Շահպազեան, Տ. Եղիշէ Ծ. վրդ. Չիլինկիրեան, Տ. Ներսէս քհ. Նազիկեան և Տ. Վահրամ քհ. Ցակոբեան:

7. Կրօն. Ժողովին անդամները հետեւեալ կերպով մասնակցած են Հայաստանի և Կիլիկիոյ սովեալներուն համար եղած հանգանակութեան: Տ. Հմայեակ եպս. 3 ոսկի, Տ. Մկրտիչ եպս. 2 ոսկի, Շահպազեան վրդ. 60 դրուշ, Տիրայր վրդ. 1 ոսկի, Ծիզմէճեան քհ. 1 ոսկի, Տ. Վահան Խոյեան 60 դր., Հիսարեան քհ. 40, Աբէլ քհ. Երէցեան 27, Տ. Ցուսիկ Բաջունի 27, Տ. Խորէն Ցարութիւնեան 27, Տ. Սուքիաս Պալըգճեան 27, Տ. Տրդատ Պօյաճեան 27, Տ. Տաճատ Բաշեան 27:

ԵԼԵՒՄՏԻՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ գումարուեցաւ ուրբաթ օր Պատրիարքարանի մէջ: Ներկայ էին Տեարք Ա. Կիւլպէնկեան, Մ. Նաթլեան, Ս. Պէրպէրեան և Ա. Խնձէեան: Հոգաբարձութիւնը իր դիւանը կազմեց հետեւեալ կերպով.— Սիրաքէ Պէրպէրեան (ատենապետ) և Աւետիս Կիւլպէնկեան (ատենադպիր):

Հոգաբարձութիւնը քննելով Պատրիարքարանի հասոյթներու և ծախքերու գլուխները, խորհրդակցութիւններ կատարեց այս մասին և այցելելով Ելեւմտից Դիւանը, տեղեկութիւններ քաղեց Սնտուկի գործառնութեանց դրութեան նկատմամբ և ինչ ինչ հրահանգներ տուաւ այս մասին: Նոյնպէս ազգ. տուրքերու տոմսիներու կազմութեան համար որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարքէն, որ շրջաբերական գրով մը իւրաքանչիւր Թաղէ պահանջուի ազգայիններու ցուցակները: Վաղը Տնտես. Խորհուրդը և Ելեւմտից Հոգաբարձութիւնը խառն նիստ մը պիտի գումարեն Ղալաթիոյ Խորհրդարանը:

ԹԱՂԱԿ. ԺՈՂՈՎԻ օրակարգի նախաքննիչ մասնախումբը այս իրիկուն Բերայի Խորհրդարանին մէջ նիստ պիտի գումարէ, զբաղելու համար նոյն Ժողովոյ վաղուան նիստի օրակարգի խնդիրներով:

ԲԵՐԱՅԻ Թաղ. Խորհուրդը այս կիրակի ընտրուեցաւ. քուէներու առաւելութեամբ ընտրուեցան Արամ էֆ. Հալաճեան (996 քուէ), Տիրան էֆ. Կիւմիւշկէրտան (818 քուէ) և Արշակ էֆ. Գարակէօզեան (783 քուէ): Իսկ համեմատականի մնացին հետեւեալ 9 անձերը. Տեարք Գասպար Ջերազ (669 քուէ), Ցակոբ Նշանեան (640 քուէ), Միհրդատ Հայկազն (627 քուէ), Ցովհաննէս Թորոսեան (614 քուէ), Տքթ. Վահրամ Թորգոմեան (587 քուէ), Խնդիր Սիմոնեան (567 քուէ), Միհրդատ Նորատունկեան (427 քուէ), Սմբատ Բեամթիպեան (450 քուէ) և Կարապետ Խորասանճեան (414 քուէ):

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Քաղաք. Ժողովը նոյեմ. 12ին և 19ին նիստ կազմելով հետեւեալ որոշումները տուած է.— 1. Առաջին. Փոխանորդ Հայրը յայտնեց թէ քանի մը օր առաջ Ընդհանուր Ժողովոյ անդամ Մկրտիչ էֆ. Անդրանիկեանի և դիւանապետ Տ. Ազգարեանի հետ շնորհաւորական այցելութիւն տուած է Եգիպտոսի նոր Նախարարապետ Վսեմ. Պօղոս փաշա Ղալիի, որ բարեհաճած է լուր զրկել իրեն թէ փոխադարձ այցելութեան պիտի գայ Առաջնորդարան: 2. Առաջնորդարանի փաստաբանը Սէյյաէլ Ղալիի հողին վաճառման յայտարարութիւնը և աճուրդի պայմանագրի ուրուագիծը ի'նչ ի'նչ բարեփոխութեամբ Առաջնորդարան վերադարձուցած ըլլալով, որոշուեցաւ յայտարարութիւնը հրատարակել տալ Եգիպտոսի հայերէն և երկու փրանսերէն և երկու արաբերէն լրագիրներու մէջ և սկսիլ աճուրդի գործողութեան, որու պայմաններէն մէկն է թէ Առաջնորդարանը իրաւունք ունի ամէնէն բարձր գինն անգամ մերժելու: Դեռ Առաջնորդարանս հասած չէ պատասխանը այն պաշտօնագրին, որ Պոլսոյ Ազգ. Պատրիարքարանը ուղղուած է վաճառման հաւանութիւնը ստանալու համար ըստ օրինի: 3. Կալուածոց Նորակազմ Հոգաբարձութենէն Տ. Սարգիս Ժամկոչեան հրաժարած ըլլալով, որոշուեցաւ գրել նոյն Հոգաբարձութեան անդամներուն, որպէս զի իրենց անդրանիկ նիստը կազմեն և Ժամկոչեան էֆ.ի տեղ ուրիշ յարմար ընտրելի մը որոշեն և Քաղաք. Ժողովոյ հաստատութեան առաջարկեն: 4. Առաջնորդարանի գտնուած երեսունհինգ հատոր համայնագիտական անգլ. բառարանը, Հոգաբարձութեան խնդրանաց համաձայն, վաճառման դրկուեցաւ յատուկ պաշտօնեայով: Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ կալուածական, ժառանգական և անհատական բազմաթիւ խնդիրներով:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանատան կողմէ Ա. Թարգման Արշակ էֆ. Շմաւոնեան երէկ Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց Ընկերութեան Ընդհ. Ժողովի ատենադպիր Տիկին Երանուհի Վ. Օրմանեան և Գործադիր Ժողովի ատենապետ ու ատենադպրուհին՝ Օր. Թագուհի Պալթազարեան և Տիկին Սրբուհի Կուրտիկեան շաբաթ օր Ազգ. Պատրիարքարան երթալով՝ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայացան և շնորհաւորութիւններ մատուցին Կաթողիկոսական ընտրութեանը առթիւ յանուն նոյն Ընկերութեան, որուն նախագահն է Իզմիրլեան Ս. Պատրիարք Հայրը: Պատգամաւորութիւնը ծանոյց Ս. Պատրիարքին թէ Ընկերութիւնը մինչեւ ցարդ հանգանակած է 150 օսմ. ոսկի, որ Պանք Օթօմանին յանձնուած է և առաջ կը տանի նուիրահաւաքութեան գործը, 1909 սեպտ. 1ին բանալու համար իր անդրանիկ վարժարանը: Ս. Պատրիարքը քաջալերական խօսքեր ուղղեց՝ օրհնելով Ընկերութեան ջանքերը:

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ այսօր պաշտօնական այցելութիւն պիտի տայ նաեւ միացեալ Նախարարներուն:

ՍԵԲԱՍՏԻԱՅԷՆ կը գրեն Բուզմիկի նոյեմբեր 3 Թուով.— Սեբաստիա, բայց ի գիւղերէն, ունեցաւ 44 երկրորդ կարգի ընտրողներ, որոնց 34ը Թուրք և 10ը հայ: Թաղերու և գիւղերու բաժանման ժամանակ կառավարութիւնը միշտ աշխատեցաւ որ հայ բնակչութիւնը զետեղէ շատ Թիւ կազմող Թուրք գիւղերու կամ Թաղերու մէջ, որով միշտ շահողները Թուրքերը եղան: Մեր մօտ գտնուած Բըրդնիկ գիւղը Թէեւ 300 տունէ կը բաղկանայ, սակայն բաժանման ժամանակ շրջակայ չորս մը Թուրք գիւղեր անոր միացուեցան, որով ոչ մէկ հատ հայ երկրորդ կարգի ընտրող կրցաւ տալ: Վաղը կամ միւս օր երեսփոխանի ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ և այժմէն վստահ ենք որ ոչ մէկ հայ երեսփոխան պիտի ունենանք ոչ Թէ Սեբաստիոյ նահանգէն, այլ ամբողջ կուսակալութենէն: Նախապէս երեսփոխանութեան իբրեւ Թեկնածու գրուած էր Տօքթ. Տաղաւարեանը, սակայն վերջը Տ. Ցակոբ Միսաքեանն, Ներսէս Եթիմեան և Տօքթ. Գարեգին Սինիւ եւս ինքզինքնին Թեկնածու ներկայացուցին և սկսան Հայերուն ու Թուրքերուն մէջ հակապրօբականդ մը՝ շատ անախորժ և դատապարտելի եղանակով»:

ՍԵՒԵՐԷԿԷՆ կը գրեն մեզ հոկտ. 29 Թուով.— Ազատութիւնը երեք ամիսէն աւելի եղաւ կը կոչնակէ հեռուները, մինչեւ մեզ: Բայց անոր զանգակները տխուր տպաւորութիւն մը կ'ազդեն գաւառի ճնշուած ժողովուրդներու վրայ: Թուրքերը Հիւրրիյէթը լսելէն ի վեր մոլեգնած, ոչինչ պատրուակներով կը ծեծեն, կը կոփեն Հայերը: Խե՜ղճ հայ ժողովուրդ Բալուի, Սեւերէկի, Չերմուկի են. ո՞վ գիտէ մինչեւ երբ այսպէս պիտի տառապի: Երեք տարի կ'ընէ որ ուսուցչութիւն կ'ընեմ դպրոցի մը, որ 150 հայ մանուկներու պատսպարանն է քան թէ դպրոցը: Տեղւոյս ժողովուրդը ստիպեալ կը բանայ դպրոց մը, ուր կը հաւաքուին փողոցները Թուրք տղոցմէն ծեծ ուտող հայ մանուկները. սակայն դարձեալ անոնք այդ յարձակմանց ենթակայ են: Պարսատիկներու հարուածներով շրջապատուած ենք ամէն օր, ամէն ժամ. մանաւանդ ուրբաթ օրերը, երբ Թուրք աշակերտներու արձակուրդի օրերն են. այդ օրերը՝ մեր աշակերտներէն մէկ-երկու գլուխ, ոտք ձեռք աւելի կը կոտրեն աւազակներու յախուռն ասպատակումէն: Սոյն Ներոնական արարքը կառավարական պաշտօնեաներուն ծիծաղը միայն կը շարժէ: Ամէն անգամ որ քարերը դպրոցի պատուհաններէն ներս սուլելով կը խորտակեն գրասեղան կամ մէկ անգամ, այդ պահուն մանկական աղեխարշ ակնարկներ ինծի կը յառին, ու արդէն հին ու նոր վէրքերէ բզքտուած սիրտս նորէն կ'արիւնոտի, նորէն կը ծակծկի: Վարժուած եմ տարաբախտ աշակերտներուս ու վիճակակից պաշտօնակիցներուս ի զուր գթութիւն հայցող ակնարկներուն. ծայրայեղ պարզամտութեան տակ չլմրած ու շուարուն՝ դուրս կը խոյանանք քարերու տարափին տակ ու ես կը վիրաւորուիմ: «Ալլահ աչըգընայ օլսուն՝ մերհամէթ իտին, գարտաշլարըմ, պիրատէրլէրիմ» կը կանչըռտանք, կ'աղերսենք. ինչպէս կ'ըլլայ այդ վոհմակը կը ցրուի, ու հետեւեալ օրը նորէն այսպէս...: Հիմա պատմելիքս աւելի ծանրակշիռ եղելութիւն մըն է: Դպրոցնուս մօտէն կ'անցնի Թուրք հարսանիք մը. բակին մէջ տեսնելով մեր աշակերտներուն հաւաքումը, Թերեւս հայկորդիներու շատութեամբ չհանդուրժելով՝ հարսանիքի աղաղն բազմութիւնը՝ այր Թէ կին, յարձակեցան անմեղ գառնուկի պէս մակաղող հայ մանուկներուն վրայ: Այդ վայրագ մարդիկը վիրաւորելէ յետոյ խեղճ աշակերտները, գազանային քրքիջներով կը մխէին: Ձեռքերը վերցնել կը սկսիմ գետնէն. կոտրուած գլուխներու արիւնոտած ոտքերու և քամակներու չարք մը կը պարզուի աչքերուս...: Որո՜ւ դիմենք. ձայներնիս լսող չկայ քաջ գիտեմ: Հոս հոն կը դեգերիմ խելակորոյս և ահա միւս կողմէ կը բերեն սիրական պզտիկներէս մէկը՝ որուն շրթները վերէն վար ճեղքուած են քարի մը հարուածին տակ, արիւնալի բերանով կը հնչէ «վարժապե՛տ, վար...ժա...պետ...» և բոլոր վիշտերուն բողոքներուն իբր արտայայտութիւնը «ա՜խ...» մը կը պոռթկայ:

ՊԱՐՍԻՑ դեսպանատան Ա. Թարգման Ցովհաննէս Խան, կիրակի օր, Ազգ. Պատրիարքարան երթալով, յանուն դեսպանին, Իզմիրլեան Սրբազանը շնորհաւորեց Պատրիարքական աթոռը բազմելուն առթիւ:

ԲԱՂԷՇԷՆ Վարդան վարդապետ սա հեռագիրը ուղղած է խմբագրութեանս. «Ներսէսեան վարժարանին բացման համար բոլոր Մշեցիներուն երախտագիտական զգացումները կը մատուցանեմ: Աղջկանց վարժարանին, Ս. Կարապետի որբանոցի և գիւղացի խեղճ ուսանողներուն համար ձեր գթութիւնը կը հայցեմ»:

ԱՐՄԱՇԷՆ կը գրեն մեզ.— Արեւելք ազգօգուտ Թերթին 6945 Թիւ և 7 նոյ., Ազգային Լուրերու բաժնին մէջ գրած էիք Թէ 1380 դրուշ Հայաստանի սովեալներուն համար նպաստ հասած է Դպրեվանքի վարդապետներէն եւ շրջակայ գիւղացիներէն: Բացարձակապէս սխալ է այդ լուրը, յանուն անկողմնակալութեան՝ պէտք է ըսել Արմաշցիներէն, ո՛չ Թէ վարդապետներէն: Հանգանակութիւնը կատարուած է մեր գիւղին ու Մեսրոպ Վ. Նարոյեանի հետ Պատրիարք Սրբազանին ղրկուած: Թո՛ղ ամէնուն այդ մէկ քանի հացկատակ վարդապետները, անխիղճները: Ի՞նչ տուին. գիւղին է՛ն աղքատ իրենցմէ աւելի տուաւ: Խասկալցիներն ալ իրենց հանգանակութիւնը, Խաչգաղցիներն ալ 27 տնուոր Հայ Լաչեր 500 դրուշի չափ դրամ ղրկեցին. Խասկալցիներն ալ իրենք բերին նպաստի գումարը: Պէտք է ըսել որ Արմաշցիներս, միշտ զոհը եղած ենք մեր շնորհակալ վարդապետներու անձնասիրութեան՝ սկիզբէն մինչեւ այսօր:

ՍՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋԸ.— Սղագրութեան պէտքն աւելի քան երբեք զգալի եղած է այսօր, և շատ մօտիկ ապագայի մէջ Սղագրութեան ուսումը շատ մը նորահաս գործակալներու համար ապրուստի պատուաւոր միջոց մը կրնայ ըլլալ, սակայն այդ միջոցը հայթայթել անհնար մը գործ չէ: Արեւելքի պատուաւոր խմբագրութիւնը հաղորդելով սղագրութեան Թուրքերէնի վերածելու մտադրութիւնս, արդարացիօրէն օգտակարագոյն կը նկատէր զայն, այսինքն հայերէն լեզուին յարմարցուած ըլլալը: Բայց այդ գործածումը ուղղակի իմ կամքէս կախում չունի: Եթէ այդ նպատակին համար ո՛ր և է պաշտօնական մարմին հարկ եղած օժանդակութիւնն ու առաջարկութիւնն ընէ ինծի, ես պատրաստ եմ տառերուս հետ սկսած քանակութեան յանձնել և դասախօսել սղագրութիւնը հայ վարժարաններու մէջ:

Մ. Հայկունի

Ի ՆՊԱՍՏ ՉԵՅԹՈՒՆԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԱԼՆԵՐՈՒՆ.— Փրանսական Յօռ. Լիսէի ուսանողները Լեւոն էֆ. Պօղոսեանի ձեռամբ՝ 75 դրշ., Նաֆթալէն Միհրան Մամիկոնեանի՝ 10 օսմ. ոսկի, Աստարօպաթի Հայոց Նոր Գիւղի երկսեռ դպրոցաց Միութիւնը՝ 13 օսմ. ոսկի, Ց. Մասաթճեան հաստատութեան պաշտօնեաները՝ 540 դրշ., Սամսոնի Թեմէրէն Չարշամպա, Պաֆրա, Թէրմէի և Ֆաթսայի հայ ժողովուրդը ամսականներու փոխարէն՝ 4907 դրշ., Գոնիայի ազգայինները Նախագահութեամբ Ցրթ. Վ. Ս. Հաքարապետեանի, Ցովհ. Կ. Թորոսեան և Ցակոբ էֆ.ի 3780 դրշ., Ռ. Թաղէոսեան՝ 60 դրշ., Սկիւտարէն բարեպաշտուհի Տիկին մը՝ 5 օսմ. ոսկի, Գատըգիւղի ազգայինները՝ Իշխան Սէֆէրեան, Ն. Սասունեան, Դր. Նաւասարդեան և Գ. Նազարեանի ձեռամբ՝ 1328 դրշ., Սարգիս Պօղիքեան և Ցրթ. Ալիքսանեան 1462 դրշ., Անատոլու Երկաթուղիի պաշտօնեաներէն Հ. Չէրքէզեան, Ն. Վասիլեան և Ս. Պէօքէլէեան՝ 220 դրշ., Ռ.Մ. Բերայէն՝ 753 դրշ., Մեծ. Նշան Չիլինկիրեան՝ 2 զազ. ոսկի, Լեւոն Դօնչէլեան 10 օսմ. ոսկի, Լռին պէյ խանի անձնաւորութիւնը՝ ձեռամբ Ռ. Պարութճեանի և Մ. Աւագեանի՝ 1272 դրշ., Կիրասոնի ազգայինները ամսականներու փոխարէն՝ 6480 դրշ., Նիւ-Եօրքի բարեկամաց ակումբը Մր. Բեթի ձեռամբ՝ 6 օսմ. ոսկի, Բերայի երգեցիկ երկսեռ խումբին կողմէ տրուած նուագահանդէսի մէկ տասներորդը 704½ դրշ.՝ Լեւոն Պօղոսեանի ձեռամբ, Պալատի ազգ. Ցառաջդիմական-Ազատական Ընկերութիւնը տոմսերով հաւաքած է 1980 դրշ., դարձեալ նոյն Ընկերութեան սնակէն՝ 430 դրշ., Այ-Ստեֆանոյի Թաղ. Խորհուրդը ամսականներէ՝ 515 դրշ., դարձեալ տեղւոյն ազգայինները՝ 852 դրշ., Օր. Դայեանէ Ալեաքեան Բերայի եկեղեցին մէջ շրջագայեցուցած սնակի արդիւնքը՝ 231.30 փարա, Բերայէն Տիկին Զապէլ Փափազեան 130 դր., Ատաբազարի հաջնեաց վարժարանի գիշերօթիկ աշակերտութիւնը 540, Բերայի Երկսեռ դպրոցաց Միութիւնը՝ Նշանեան էֆ. Նաւասարդեանի ձեռամբ 10 ոսկի, Գ. Վ. Գալստեանեան 54 դրշ., Պալդարըզ Պոլեսոֆորտի ազգայինները 500 դրշ., Վ. Ամէնեան 5 ոսկի, Տիկին Լ. Աւագեան և Մ. Աւագեան մէկ մէկ ոսկի, Թ. Սաաքեան 120 դրշ., Աւստրալիայէն Տիրան Պալազեան 5 անգլ. ոսկի, Պիլէճիկի Առաջն. Փոխանորդը և Գաւառ. վարչութիւնը ամսականներու փոխարէն 20 ոսկի, Պալըգ Բազար Թաշճըլարի անձնաւորութիւնը նախագահութեամբ Թ. Տաղլարեան, Մհ. Ց. Բէմպէճեան և Ս. Անանեան 15 ոսկի, Տիւզճէի ազգայինները 1306 դր., Գ. Դըլըճեան 1 ֆրանսական ոսկի, Պէպէքի հայ ժողովուրդը 64 դրշ., Տիկին Ա. Դօչունեան 50 դր., Տիկին Ա. Թիւլպէնտճեան 3 ոսկի, Դարսիկէօմիւկի և Սալմաթօմրուքի ազգայինները ազգատախմամին ձեռամբ 416 դրշ., Օր. Վ. Խաչերեան 95 դրշ., Խասգիւղի ազգայինք 1257 դրշ., Դոլրաց Դասը 114 դր., Բողոքականաց Ժողովոյ գանձանակի արդիւնքը 60 դրշ., ընդամէնը 1431 դր.: Տիկին մը մէկ ֆրանսական ոսկի, Սօֆուլուէն տասը ազգայիններ 823 ու կէս դր., Սկիւտարի երեք Թաղերու մէջ տոմսակով հաւաքուած 3775 դրշ., Ռումէլի Հիսարէն՝ այրի Տիկին Զ. Պաղճէճեան իր զաւկը եղող ապամանդակայ ոսկի մէկ զոյգ օղը յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր, մեծ Շուկայէն Մ. Պէրպէրեան 106 բառնաւոր խալիսա պատրաստելով ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր՝ Զէյթուն ղրկելու համար, Եդիրնէի ազգայինները 40 ոսկի, Թրիպոլսի Թաղ. Խորհուրդը 25 ոսկի, Եդիրնէի չորս ակումբները 52 ոսկի, դարձեալ Եդիրնէէն 18 ոսկի և 60 դր., Իզմիրի երկսեռ դպրոցներու նախագահութեամբ 160 ոսկի, Իզմիրի գաղթականները 10 ոսկի, Ինէպօլուէն 13 ոսկի, որ Պօսթէժմանի մէջ հաւաքուած է, Վիեննայէն Ալեքսանդր Մ. Բեամթիպեան 525 ֆրանք:

[illegible] բժշկական վարժարանին այս տարուան մուտքի քննութիւնները յաջողապէս անցուցած և իբրեւ աշակերտ ընդունուած է Ներսէս էֆ. Սամուէլեան Պոլսեցի:

ԻԶՄԻՐԻ ազգայիններէն Արամ էֆ. Խմիրեանի ընդ Օր. Լուսին Ալպօյաճեանի պսակադրութիւնը տեղի ունեցած է անցեալ կիրակի Գարաթաշի Ս. Կարապետ եկեղեցին մէջ, կնքահայրութեամբ Տիար Սեդրակ Դաղանճեանի, և ի ներկայութեան շատ մը ազգականներու և բարեկամներու: Պսակէն վերջը ներկաները Ս. Վարդանեան դպրոցի սրահին մէջ պատուասիրուեցան: Մեր շնորհաւորութիւնները նորապսակ ամոլին:

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ Մխիթարեան վարժարանի Տնօրէնութիւնը Թատերական և երաժշտական հանդէս մը սարքած է ի նպաստ Զէյթունի սովեալներուն, զոր պիտի ներկայացնեն վարժարանին աշակերտները: Ներկայացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ դեկտ. 13ին (Հ. Տ.), չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 3ին (Ր. Թ.): Մուտքի տոմսակ մէկ անձի համար 10 դրուշ:

ՍԱԼԱՆԻԿԻ ծանօթ վաճառական Թագւոր էֆ. Բեւլիւլեան, որ քանի մը շաբաթներէ ի վեր Անատոլուի կողմերը կը գտնուէր, չորեքշաբթի օր մայրաքաղաքս հասաւ և հինգշաբթի օր դարձեալ Սելանիկ պիտի ուղեւորի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ շահեկան գրքոյկը Հ. Արամեանցի (Մ. Տ. Շեւոռ), «Ազատութիւն Քաղաքական և Տնտեսական», զոր հեղինակը արտասանած է Կէտիկ Փաշայի միթինկին մէջ: Գինն է 60 փարա և կը գտնուի ամէն գրավաճառի քով: Կողքին վրայ կարդալ հեղինակին հրատարակած և հրատարակելի երկերուն շարքը:

ՍՏԱՑԱՆՔ Վ. և Պ. Զարդարեան եղբարց հրատարակած Թիւ 5 Ազատ Մատենաշարը՝ Երգեր եւ Տաղեր Պետրոս Դուրեանի, լուսանկարովը միասին: 16 էջէ բաղկացած այս հատորիկը կ'արժէ որ ունենան բանաստեղծին սիրահարները: Գինն 1 դրուշ:

ԳԱԼՖԱԵԱՆ աղջկանց Որբանոցին 10 օսմ. ոսկի նուիրած է Մատթէոս էֆ. Խերեան:

ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ «Պատերազմին դէմ» յօդուածին շարունակութիւնը պիտի հրատարակենք վաղուան Թիւով:

ԱԶԴ.— «Օսմանեան [illegible] ակումբ»ը իր Ս. լսարանը պիտի բանայ Ինճիր Տիպի անգլ. բարեգործական հաստատութեան ժողովասրահին մէջ, յառաջիկայ նոյեմ. 19ի չորեքշաբթի իրիկունը, ժամը 2ին, և ուր կը հրաւիրուին ներկայ գտնուիլ Երկսեռ հասարակութիւնը: Մուտքը ձրի է:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ տեղական կոմիտէին կողմէ ստացած ենք հետեւեալը.— «1908 հոկտ. 19/1 նոյեմ.ին Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պոլսոյ տեղական կոմիտէի նախագահութեամբ, երկիր դարձող գաղթականներու ի նպաստ սարքուած հայկական համերգին զուտ հասոյթ գոյացած է 6645 դր., որը յատկացուած է իր նպատակին:

Ստորեւ կը նշանակենք մանրամասնութիւնը

ՄՈՒՏՔ

	Դ.ռ.
Գանձուած տոմսակներու փոխարժէք	8510
Նուիրատուութիւններէ	823
Ծաղկեփունջերէ	591
Գումար	9924

ԵԼՔ

Թատրոնին տրուած վարձք	540
Տոմսերու և յայտագրերու տպագրութեան ծախք	250
Աֆիշներու համար եղած ծախք	216
Աստիճաններու շինութեան համար	200
Ծաղկեփունջի համար	100
Զանազան ծախքերու համար	220
Լեւոն Պօղոսեանի բաժինը	1744
Գումար	3279
Դեռ չգանձուած տոմսերու փոխարժէք	890

Զմեծարողներէն կը խնդրուի փութացնել:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԻ ՄԸ ՀԱՇԻՒԸ.— Բերայի երկսեռ երգեցիկ խումբի նախաձեռնութեամբ, նոյեմ. 9ին Իւնիօն-Ֆրանսէզի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ հայկական համերգ մը: Խումբի որոշման համաձայն, զուտ եկամուտի 10% յատկացուած է ի նպաստ Զէյթունի սովելոց:

Հաշիւն է.

Եկամուտ	3100
Ծախք	1155,30
Արդիւնք	1944,10
Եկամուտ ծաղիկներից	580
Ծախք	70
Արդիւնք	519

Ընդամէնը 704 դրշ. 20 փր.

Ի դիմաց Բերայի երկսեռ
երգեցիկ խումբի
ԼԵՒՈՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆ

Վաղը, չորեքշաբթի, ցերեկ ժամը 8ին (Ր. Թ.), Գատըգիւղի Ժմնօնային Թատրոնին մէջ, կանանց յատուկ, իսկ գիշերը ժամը 3ին (Ր. Թ.), Օրթագիւղի Թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուի Բէչատ պէյի հեղինակութեան տակ գտնուող ամաթէօրներու խումբին կողմէ «Ազատութեան Զարթօնքը» անուն խիստ յուզիչ ազգային տրամը:

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Նոյ.— Օպսէրվըր կ'իմանայ Թէ պատերազմական պաշտօնատունը մասնակից չէ յայտնուած երկիւղներուն, որոնք քանի մը օրէ ի վեր Եւրոպայի կացութեան նկատմամբ կը զգացուին: Չի կարծուիր որ Վիեննայի մէջ պատերազմ ուղղող կուսակցութիւն մը գտնուի: Ֆրանց-Եոզէֆ կայսեր վեհապետութեան յոբելեանը, որ յառաջիկայ շաբթու տեղի պիտի ունենայ, միջազգային զգացման վրայ ներգործող պարագայ մը կը նկատուի: Անգլիա չի հակառակիր Վիեննայի և Կ. Պոլսոյ միջեւ ուղղակի համաձայնութեան մը:

ԹԱՀՐԱՆ.— Ռուսական և անգլիական դեսպանատանց Թարգմաններուն տրուած ունկնդրութեան մը մէջ Շահը հաւաստած է Թէ անդրդուելիօրէն մտադիր է Սահմանադրութիւն տալու երկրին: Բայց որպէս զի խռովութիւնները չվերսկսին, յարած է Շահը, այնպիսի եղանակ ու բանիմաց երեսփոխաններ պէտք է ընտրել, որոնք խռովարարներու գործիք չըլլան և գործուած սխալները նորէն չկրկնեն: Այս պատճառաւ նոր ընտրական օրէնք մը հարկ է պատրաստել խմամօք: Մասնաւոր յանձնաժողով մը պիտի կազմուի և լիազօր իշխանութիւն պիտի տրուի անոր:

ՊԵՐԼԻՆ.— Նորտ Տոյչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ արեւելեան խնդիրներուն վրայ խօսելով կ'ըսէ. «Անվիճելի է Թէ նոր դժուարութիւններ ծագած են, լըջօրէն խանգարելով բանակցութեանց բարւոք ընթացքը, որմէ կախում ունի դեսպանախորհրդին գումարումը: Ատիկա կը պատկանի Թէ՛ Թուրքօ-աւստրիական բանակցութեանց և Թէ աւստրօ-սերպ. ու աւստրօ-ռուս բանակցութեանց: Նկատի առնելով չհանդարտող կարեւորութիւնը, խնդրոյ առարկայ դժուարութիւնները անլուծելի չեն: Պէտք է յուսալ որ պիտի հարթուին անոնք, հակառակ ընդդիմակաց ուժերու:»

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1909 ՏԱՐՒՈՅ

Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհական 1909 տարւոյ պարզ օրացոյցը հրատարակ եղած է մաքուր տպագրութեամբ և կը վաճառուի բոլոր գրավաճառաց քով:

Գինն է 1 դահեկան

ԱԶԴ
ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Ստորագրեալ Տնօրէնութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան Թէ յառաջիկայ Դեկտեմբեր 1էն (Ր. Ն.) սկսեալ և կառախումբերու երթեւեկութեան արդի ընդհանուր ժամանակացոյցը ցորչափ տեւէ 41 և 46 Թիւ կառախումբերը իբր փորձ Ատաբազարի և Հայտար-Բաշայի միջեւ պիտի երթեւեկեն ըստ յետագայ ժամանակացոյցի.—

Կառախումբ Թիւ 41

		Առաւօտ
Ատա-Բազար	մեկնում	11 10
Համիտիյէ	ժամանում	11 28
»	մեկնում	11 37
Սապանճա	ժամանում	11 51
»	մեկնում	11 53
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	ժամանում	12 20
» »	մեկնում	12 22
Իզմիտ	ժամանում	12 55
»	մեկնում	1 10

Իզմիտ-Հայտար-Բաշայի միջեւ երթեւեկ, ըստ ընդհանուր ժամանակացոյցի:

		Առաւօտ
Հայտար-Բաշա	ժամանում	5 25
» »	մեկնում	5 35
Քարաքէօյի կամուրջ	ժամանում	5 55

Կառախումբի Թիւ 46

		Երեկոյ
Քարաքէօյի կամուրջ	մեկնում	8 28
Հայտար-Բաշա	ժամանում	8 48
» »	մեկնում	9 —

Հայտար-Բաշա Իզմիտի միջեւ երթեւեկ, ըստ ընդհանուր ժամանակացոյցի.

		Երեկոյ
Իզմիտ	ժամանում	12 53
»	մեկնում	1 13
Պէօյիւք-Տէրպէնտ	ժամանում	1 46
» »	մեկնում	1 47
Սապանճա	ժամանում	2 14
»	մեկնում	2 16
Համիտիյէ	ժամանում	2 30
»	մեկնում	2 40
Ատա-Բազար	ժամանում	2 58

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Հայտար-Բաշա, 23 Նոյ. 1908

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

17 Նոյեմբեր 1908

Օսմ. Միացեալ փոխառութեան պարտաթուղթ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ղշ.	99 26
» ամէնէն վար գինը	»	99 11
» » վեր »	»	99 29
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	99 24

Ռումէլի Երկաթուղի

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Ֆր.	168 ¾
» ամէնէն վար գին	»	168 ¾
» » վեր »	»	169 ¾
» երեկոյ գոցուեցաւ	»	169 ⅜

ԱՀՄԷՏ ՐԱԻՖ
ՈՏՔԻ ԿՈՇՏԻ ԵՒ ԱՐԴՈՒԶԱՐԴԻ ՍՐԱՀ

Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, Սիւնպիւլ փողոց Թիւ 2, Ահմէտ Րաիֆի ոտքի կոշտերու և արդուզարդի սրահին մէջ կը գտնուին ամէն տեսակ սապոններ, հոտեղէններ, արդուզարդի ջուրեր, մազի ներկեր և այլն: Ամէնէն յամառ կոշտերը երեք վայրկեանէն կը հանուին առանց ցաւի: Մէկ այցելութիւնը հինգ դրուշ է:

10—5

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ ամենքէն գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական եւ ոսկեդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 եւ 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
Սկիւտար) Չարշը Պոյը, թիւ 120։

Դասերը եւ նորաձեւութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Ճիւղ Օղլուի տանը։ 16 50—21

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՅՑԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հաւանութեան տակ պատսպարեալ գաղթականներու զետեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը յառաջիկայ ամէն տարւոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չշահող տոմսակները ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ տոմսակներու արժէքին հարիւրին եօթանասունըհինգը պարգեւներու եւ ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի այս վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ տոմսակներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, եւ ասոնցմէ 62,500 թիւ պարգեւ ու ամորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի տարեկան հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, եւ անկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ եւ վեց հազար ոսկիի նշանաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տոմսակները զանազան ստորաբաժանումներ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ եւ մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տոմսակին գին նշանակուած է երկու օսմ. ոսկի, կէսին՝ մէկ օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի եւ մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Տոմսակ գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ եւ մէկ ութերորդ տոմսակներուն մէկ տարւոյ չորս թիրաժի յատուկ երեքական կտրոն բաժնուած է։ Ուրեմն կտրոնաւոր տոմսակները՝ մէկերէն 19 ղրուշի հաշուած՝ կէս տոմսակներուն գինը 72 ղրուշ է, մէկ քառորդինը՝ 36 ղրուշ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 18 ղրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն եւ Կամուրջին գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ տոմսակ գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 9, 3001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 10ը, եւ 10,001 ոսկիի տոմսակ գնողներուն՝ %ին 12. տասներորդ թիրաժը պիտի կատարուի 1324 դեկտ. 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաշուակալին եւ նոտարին, հաշուակալութեանց Ատեանին եւ Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. ԹԻՐԱԺ (Մարտի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգումար.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

Բ. ԹԻՐԱԺ (Ապրիլի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգումար.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Գ. ԹԻՐԱԺ (Մայիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Դ. ԹԻՐԱԺ (Յունիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Ե. ԹԻՐԱԺ (Յուլիսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	300000	300000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1710000

Զ. ԹԻՐԱԺ (Օգոստոսի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Է. ԹԻՐԱԺ (Սեպտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ը. ԹԻՐԱԺ (Հոկտեմբ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Թ. ԹԻՐԱԺ (Նոյեմբերի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	400000	400000
1	100000	100000
3	40000	120000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		1810000

Ժ. ԹԻՐԱԺ (Դեկտ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	500000	500000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2070000

ԺԱ. ԹԻՐԱԺ (Յունվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	600000	600000
1	200000	200000
1	100000	100000
2	40000	80000
5	20000	100000
15	10000	150000
50	4000	200000
275	400	110000
3150	200	630000
3500		2170000

ԺԲ. ԹԻՐԱԺ (Փետրվ.ի սկիզբը)

Հատ	Ոսկին 100էն	Համգմր.
1	1200000	1200000
1	500000	500000
1	400000	400000
1	300000	300000
1	200000	200000
10	100000	1000000
20	40000	800000
65	20000	1300000
300	10000	3000000
750	4000	3000000
1250	800	1000000
21600	200	4320000
24000		17020000

ՀԱՍՈՅԹ

	Ոսկին 100էն
Իւրաքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով հրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար տոմսակներուն փոխարժէքը	50,000,000
	50,000,000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100էն
Շահող թիւերուն համար տրուելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու Յանձնաժողովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500,000
Պէյլէ եւ վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000,000

ՄՈԽՐԱՋՈՒՐԻ ՊԷՏՔ ՉԿԱՅ

ՈՐ ԿԸ ՓՏԵՑՆԷ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԸ ԱՅԼ

ՎԱՐԷՔԻՆԱՅԻ

ՈՐ ՆՈՐ ԿԸ ՊԱՀԷ ԶԱՅՆ

Գիւտ իտալացի նշանաւոր քիմիագէտ Հէրքիւլ Ռամարինիի
75% խնայողութիւն!!! Մեծ դիւրութիւն, կատարեալ մաքրութիւն եւ ճերմկութիւն,
ԱՆԹԵՐԻ ՀԱԿԱՆԵԽՈՒՄ

ՄԷԿ ՓՈՐՁԷՔ՝ ԴՈՒՔ ԱԼ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԻՔ

Քանի մը մրցանակներ ստացած է զանազան ցուցահանդէսներէ, վկայագիրներ՝ զանազան կաճառներէ, տեղեկագիր պալատան քիմիագէտ Պ. Սինկրոսէ եւ կայս. բժշկական վարժարանի բրոֆէսէօր Տօքթ. Ձէլալեանէ։

ԲՈԼՈՐ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՔՕՕՓԷՐԱԹԻՎԻ ՔՈՎ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

Միակ ներկայացուցիչ Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ համար
ԲԱՐԲԱԵՕԱՆՆՈՒ, ՔՕԼԱՍԻ եւ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Պաղտատ խան, թիւ 7, Կ. Պոլիս
ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ 50—27

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գաւառներուն՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բաղդատ, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէ եւ Քանեա (Կրետէ)։

Դրամագլուխին եւ աւանդ դրուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի։

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ եւ Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուընթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու եւ արտասահմանի մէջ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին եւ թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն՝ արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով եւ ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ եւ զեղչի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղապահի խուցեր, փոքր վարձքերով։

Աւանդի ձեւ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ եւ արժեթուղթ, ու տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ	3%
Վեց ամսուան համար	3½%
Մէկ տարուան »	4 —
Երկու » եւ աւելի	5 —

Աւանդ դրուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան դրուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին եւ Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով եւ փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ եւ մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն ղրուշ 52 ոսկեդրամ։ 50—30

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Ազդ.— Շիրքէթի Խայրիէի Վարչութիւնը նուագուրդի կը դնէ 200 կտոր փիլիօս չամ քիւթիւք, 400 սարը չամ քիւթիւք, 300 քարա չամ քիւթիւք, 125 քարա աղաճ քիւթիւք, 250 քէօքնէր քիւթիւք, 500 քարա աղաճ հաթըլ, 120 մէշէ քիրիշ, 50 մէշէ քիւթիւք, 400 մէշէ վօրտին, 60 մէշէ չիրօլիք, 1500 մէշէ եօլլամա, 100 տէչ պօսաաք հաթըլ, 250 մէշէ ալթըլըք, 250 մէշէ պէչլիք, 450 մէշէ էյրի, 50 մէշէ բրաչօլ, 750 քալաս։ Անոնք որ կ'ուզեն մասնակցիլ սոյն նուագուրդին, կրնան տեղեկութիւն առնել, վարչութեան դիմելով։ 6—4

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ որ Թրամուէյներու Օսմ. Ընկերութեան եւ Պէյրութի Ելեկտրական Ընկերութեան 500 ֆրանքնոց 1էն 3000 պարտաթուղթերու դրոշմատուրքը վճարուած ըլլալով, այդ պարտաթուղթի տէրերը պարտին Ղալաթիոյ դրոշմատուրքի դիւանը ներկայանալ եւ հարկ եղած ձեւակերպութիւնները կատարել առանց ծախքի։ 3—3

11/24 Նոյեմ. Ընդհ. Տնօրէնութիւն

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ - ՖԵՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՂԱԼԱԹԻԱ ԵՒ ՊՈԼԻՍ

Դրամագլուխ 130 միլիոն քուրոն, ամբողջովին վճարուած:
Պահեստի գումարներ 38,000,000 քուրոնի չափ:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամով ըլլալու են։ Յիսուն ղրուշէն վար վճարում չընդունուիր։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վար գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տոկոսին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու մէջ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան ետ առնուիլ ամէն ատեն։

100 ոսկիէն վեր գումարները կրնան ետ առնուիլ դրաւորապէս ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով.

3	օր	100- 150	ոսկի	գումարի	համար
6	»	151- 200	»	»	»
10	»	201- 500	»	»	»
15	»	501-1000	»	»	«
30	»	1001 եւ անկէ վեր	»		»

Վինըր Պանք-Ֆէրայն իրեն կը վերապահէ պանքան դրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզած ատեն վճարելով տետրակին պարունակած գումարը։

Վինըր Պանք-Ֆէրայն խնայուած գումարը պարունակող տետրակ ալ կը յանձնէ անչափահասի անունով, բայց այդ պարագային, նշանակուած խնամակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի դրամը քաշելու։ 50—27

Խնայողական Սնտուկին զատ, Վինըր Պանք-Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ սովորական ուրիշ գործառնութիւններով։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեֆեր 20 թուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սաատօֆ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու թիւ 10.
Պոլիս, Աստրի պէյ եւ Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այվէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.
Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137.
Ղալաթիա, Մ. Ս. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Բէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Բէչչեճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼԸԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1908 սեպտեմբեր 14 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառ. 223 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 224 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
12 —	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	»	Կէօքճէ Քըշըք	մկն.	2 20
1 39	»	Սապօնճը Բունար	»	1 38
2 33	»	Ալայունտ	»	12 42
3 14	»	Չէքիւրլէր	»	11 53
4 11	»	Տէօյէր	»	11 05
4 40	»	Իհսանիյէ	»	10 20
5 04	»	Համամ	»	9 53
5 14	»	Կազլըկէօլ համամ	»	9 44
5 41	ժմն.	Աֆ. Գարա Հիսար	մկն.	9 13
6 01	մկն.	Աֆ. Գարա Հիսար	ժմն.	8 53
6 41	»	Պէօյիւք Զօպանլար	»	8 20
7 36	»	Չայ	»	7 33
8 21	»	Իսհագլու	»	6 40
8 45	»	Եասսըքան	»	6 15
9 16	»	Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	»	Ազարի քէօյ	»	5 13
10 30	»	Ջավուշճը քէօյ	»	4 35
11 08	»	Իլկին	»	4 03
11 55	»	Գատըն-Խանը	»	3 09
12 50	»	Սէրայ-Էօնիւ	»	2 27
1 22	»	Մէյտան	»	1 47
2 22	»	Բունար-Պաշը	»	12 42
3 —	ժմն.	Գոնիա	մկն.	12 —
Իրկ.				Առտ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառ. 122 խառն Առ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 121 խառն Իրկ. Ժ. Վ.
1 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	»	Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	»	Ալփու Քէօյ	»	9 46
3 4	»	Պէյլիք Ախըր	»	8 58
4 9	»	Սարըքէօյ	»	8 1
4 58	»	Պիչէր	»	7 4
5 35	»	Սաքըլէր	»	6 27
6 9	»	Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	»	Բօլաթլը	»	5 16
8 21	»	Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	»	Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն.	Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
Իրկ.				Առտ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱԲԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառ. 424 խառն Իրկ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. 421 խառն Առ. Ժ. Վ.
7 15	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 03
7 33	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	4 45

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Ալայունտ մկն.	2 35	12 45
Քէօթահիա ժմն.	2 55	1 05
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.
Քէօթահիա մկն.	2 —	12 05
Ալայունտ ժմն.	1 40	11 45

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ — ԷՍԿԻՇԷՀԻՐ

ԵՐԹ Կառ. Թ. 44 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 46 խռ. Ժ. Վ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. Թ. 41 խռ. Ժ. Վ.	Թ. 43 խռ. Ժ. Վ.
առ. 12 32	իր. 7 45	մկն.	Գարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	4 44 առ.	11 55 իր.
12 52	8 05	ժմն.	Հայտար Փաշա	մկն.	4 24	11 15
1 22	8 15	մկն.	» »	ժմն.	4 12	10 54
2 37	9 29	ժմն.	Բէնտիք	մկն.	2 58	9 50
2 45	9 40	մկն.	»	ժմն.	2 44	9 39
3 06	10 01	»	Թուզլա	մկն.	2 24	9 17
3 28	10 24	»	Կէյպզէ	»	2 02	8 55
3 05	10 48	»	Տիլ Իսքէլէսի	»	1 33	8 26
4 —	10 58	»	Թավշանճըլ	»	1 19	8 16
4 16	11 17	»	Հէրէքէ	»	1 08	8 06
4 37	11 39	»	Եարըմճա	»	12 41	7 42
4 49	11 51	»	Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	12 29	7 30
4 59	12 02	»	Տէրինճէ	»	12 18	7 21
5 13	12 18	ժմն.	Իզմիտ	մկն.	12 —	7 06
5 38		մկն.	»	ժմն.		6 41
6 11		»	Պէօյիւք Տէրպէնտ	մկն.		6 10
6 39		»	Սափանճա	»		5 41
7 03		»	Համիտիէ	»		5 25
7 44		»	Կէյվէ	»		4 32
8 04		»	Աք Հիսար	»		4 10
8 33		»	Մէքէճէ	»		3 45
8 57		»	Լէֆքէ	»		3 13
9 32		»	Վէզիր Խան	»		2 38
10 12		ժմն.	Պիլէճիկ	մկն.		2 02
10 24		մկն.	»	ժմն.		1 50
11 32		»	Գարաքէօյ	մկն.		1 —
12 13		»	Պոզիւք	»		12 24
12 59		»	Ին Էօնիւ	»		11 48
1 29		»	Չուքուր Հիսար	»		11 16
իր. 2 07		ժմն.	Էսկի Շէհիր	»		10 40 առ.

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1581	Մարթէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալեքթօ	3607	Տամինօ	938	Հինտու	3720	Մէրգատօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2332	Հորաթիօ	1600	Մէլօ	1057	Սիլվիօ	119
Արիոսթօ	2277	Տրագօ	1712	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սմիրն	1203
Գասսիօ	1822	Տինամօ	504	Իտահօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1823
Գարոպինօ	1264	Էգզօ	3464	Իտոանէ	5540	Նէրօ	1935	Թ. Ուիլսըն	1540
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ժիլսօ	1080	Օհիօ	4100	Թոկիօ	3527
Դէլլօ	1871	Էրգօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Դալիբբօ	1827	Ֆիտօ	964	Քոլպինօ	2807	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Դորէօ	1244	Ֆինլանտօ	1828	Քոֆօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասկօ	1914
Դագօ	1094	Ֆլամինիօ	849	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1389
Ջիգանօ	2729	Ֆրանչիսգօ	4582	Լեպանթօ	2272	Բեռլինօ	3329	Վիլթուցն	2331
[illegible]	1881	Կալիլէօ	3060	Լիվոռնօ	1643	Բոմբէյօ	1553	Զէնօ	1350
[illegible]	[illegible]	[illegible]	1142	Լոնտոն	3191	Բոլլօ	1613	Զերա	[illegible]
		[illegible]		[illegible]	[illegible]	[illegible]	69	[illegible]	
				[illegible]			136		

Ալեքրօ շոգենաւը, նաւապետ Հիլ.
Միքասօ շոգենաւը, նաւապետ Թօրպ.
[illegible]
Բաւրէլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ռունտըն, դեկտ. 8ին

Դիմել Գործակալներուն Ֆ. ՀԻՒԶ ԷՆՐԻՉՕՏ
Թիւ 32—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50-40

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԻ ԹԷ

Medaille d'Or Paris 1889
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ իւրենին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վկութեան համաձայն ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար: 50—45

Khedivial Mail Line
(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն
Շոգենաւային Ընկերութիւն

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Իսմայիլիա» շոգենաւը, նաւապետ Անտերսըն, կիրակի, 29 նոյեմբեր 1908 (Ն. Տ.) կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ եւ երեքշաբթի 1 դեկտ. 1908 (Ն. Տ.) կէս օրէ ետքը ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր եւ Պիրէա։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Սախարէ» շոգենաւը, նաւապետ Ֆինտըլէյ Դիկսըն, 5ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միթիլին, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա։

ՍԵՒ ԾՈՎԻ ԳԻԾ

Արագ երթեւեկ Կ. Պոլսոյ եւ Տրապիզոնի միջեւ. «Մէնզալէ» շոգենաւը, հինգշաբթի, 3 դեկտ., առաւօտուն ժամը 12ին պիտի մեկնի Տրապիզոն, հանդիպելով Ինէպոլի, Սամսոն, Կիրասոն եւ Ռիզէ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ հոս Նէֆիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեդի	Նայդօգրիս
Մենիս	Էմէյսիս
Րափսիս	Պուզիրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարպոն	Ֆայլէի
Նավարին	Ֆարոս
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը լաւ հաստատուած են, [illegible] մէջտեղը ընդարձակ [illegible] սենեակներ ունին, [illegible] ճամբորդներու համար [illegible] ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ [illegible] ճամբորդներ կ'առնեն [illegible] տեղաւորութիւն ունին։ ապրանք
Կ. Պոլսէ Լիվրբուլ Ա. կարգի գին է 15
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց համար Ղալաթիոյ մեծ գրասենեակը [illegible] իրենց ապրանքները [illegible] շոգենաւերու ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստներու համար ապրանքներ կ'ընդունուին

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ. Գործակալք
Ռէսթօյ խան Պահչէ Գաբու, Պոլիս
ՃԷՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—3 31 Ճէյմս Սդրիթ, Լիվրբուլ

Cie RUSSE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Նոյեմբեր

Դշ. 12/25 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ եւ Պաթում. կէսօրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 12/25 Օտեսա. իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 13/26 Իզմիր, Պիրէա եւ Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 13/26 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 14/27 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 15/28 Տարտանէլ, Միթիլին, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մերսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սայիտ եւ Աղեքսանդրիա. ժամ 4
50—9

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։
15 50—4 Թ. ՌԸԳՈՒԼ

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՑԱՃԵԱՆ